



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра фінансів і кредиту

Заворотченко Марина Євгенівна

**Функціонування системи фінансового моніторингу в Україні в умовах
воєнного стану**

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
за освітньо-професійною програмою «Фінанси і кредит з поглибленим
вивченням іноземної мови»

Керівник кваліфікаційної роботи магістра:
к.е.н., доцент, зав. кафедри фінансів і кредиту Черненко К.П.

Рецензент:
Д.е.н., професор Лункіна Т.І.

Миколаїв 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	8
1.1. Сутність фінансового моніторингу та нормативно-правове регулювання здійснення фінансового моніторингу в Україні	8
1.2. Зарубіжний досвід організації фінансового моніторингу в умовах кризових та надзвичайних ситуацій.....	20
2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	28
2.1. Методичні підходи та інструментарій дослідження системи фінансового моніторингу	28
2.2. Оцінювання ефективності функціонування системи фінансового моніторингу (на прикладі банківського сектору).....	35
3. СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	46
3.1. Динаміка та ключові тенденції розвитку фінансового моніторингу в Україні після 2022 року	46
3.2. Оцінка ефективності функціонування системи фінансового моніторингу	55
4. НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ.....	70
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ.....	83
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

У сучасних умовах питання забезпечення економічної безпеки набуває особливого значення, коли Україна перебуває під впливом масштабних зовнішніх загроз. Воєнний стан істотно ускладнює функціонування фінансової системи, підвищуючи ризики використання фінансових каналів для легалізації незаконних доходів, фінансування терористичної діяльності чи інших протиправних дій. За таких умов система фінансового моніторингу виступає одним із ключових механізмів захисту держави, забезпечуючи контроль за фінансовими потоками та своєчасне виявлення підозрілих операцій.

Перед національною системою фінансової безпеки постали принципово нові виклики після початку повномасштабної агресії Російської Федерації у 2022 році. Це зумовило необхідність оперативної трансформації підходів до фінансового моніторингу: удосконалення нормативної бази, переорієнтації процедур оцінки ризиків, впровадження сучасних цифрових інструментів, а також активізації взаємодії з міжнародними партнерами. Державна служба фінансового моніторингу України та банківський сектор вимушені були адаптуватися до швидкозмінного середовища, що потребувало перегляду традиційних моделей контролю та аналітики.

Актуальність теми визначається необхідністю подальшого зміцнення фінансової стійкості країни, посилення прозорості руху коштів. Вивчення особливостей функціонування фінансового моніторингу в умовах воєнного стану дає змогу не лише оцінити ефективність чинних механізмів, а й запропонувати практичні рекомендації для підвищення результативності національної системи протидії відмиванню коштів. Також важливо забезпечити, щоб фінансова система України залишалася стабільною, безпечною та орієнтованою на європейські стандарти навіть в умовах надзвичайного стану.

Вивчення питань організації фінансового моніторингу було проведено науковцями з України, серед яких: Дропа Я.Б., Кузьмінська О.Е., Левицька

С.О., Мельник О.П., Рекуненко І.І., Смагло О.В. та інші. Зокрема, Дропа Я.Б. [12] розглядає питання підвищення ефективності державного фінансового контролю; Голодна А.С. [8] аналізує механізми запобігання відмиванню коштів у банківській системі; Кузьмінська О.Е. [17; 18] вивчає правові аспекти функціонування системи фінансового моніторингу; Левицька С.О. [21] акцентує увагу на ризик-орієнтованому підході у сфері AML/CFT; Мельник О.П. [25] досліджує цифровізацію фінансового моніторингу та впровадження комплаєнс-технологій; Рекуненко І.І. [42] аналізує організаційно-економічні механізми протидії тіньовим фінансовим потокам; Смагло О.В. [46] вивчає сучасні інструменти аналітичної обробки даних у процесах фінансового моніторингу. Водночас, попри значний науковий доробок, в умовах воєнного стану подальшого дослідження потребують питання ефективності фінансового моніторингу в банківському секторі з урахуванням підвищених ризиків, змін регуляторного середовища та зростання ролі цифрових інструментів. У зв'язку з цим актуалізується проблема оцінки здатності банківської системи забезпечувати фінансову стійкість і протидію відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в умовах воєнних викликів, на вирішення якої і спрямоване дане дослідження.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, воєнний стан виступив каталізатором трансформації системи фінансового моніторингу України, підвищивши її здатність до виявлення фінансових загроз, однак ефективність її функціонування залишається нерівномірною залежно від суб'єктів фінансового ринку.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні функціонування системи фінансового моніторингу в Україні в умовах воєнного стану та розробці практичних рекомендацій щодо її удосконалення.

Виходячи з цієї мети, передбачено вирішення ряду завдань:

- здійснити аналіз сутності фінансового моніторингу та нормативно-правового регулювання здійснення фінансового моніторингу в Україні;

- узагальнити зарубіжних досвід організації системи фінансового моніторингу в умовах кризових та надзвичайних ситуацій;
- систематизувати методичні підходи та інструментарій дослідження ефективності системи фінансового моніторингу;
- обґрунтувати етапи оцінювання ефективності системи фінансового моніторингу в банківському секторі
- проаналізувати динаміку та визначити ключові тенденції розвитку системи фінансового моніторингу в Україні після 2022 р.;
- оцінити ефективність функціонування системи фінансового моніторингу в Україні в умовах воєнного стану;
- визначити напрями та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення системи фінансового моніторингу в Україні.

Об’єкт дослідження – система фінансового моніторингу в Україні.

Предмет дослідження – механізми та інструменти функціонування і оцінювання ефективності системи фінансового моніторингу в Україні.

Методи дослідження. У процесі підготовки роботи застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Зокрема, методи теоретичного узагальнення та аналізу і синтезу використано для розкриття сутності фінансового моніторингу та аналізу нормативно-правового регулювання цієї сфери. Метод порівняння застосовано для узагальнення зарубіжного досвіду здійснення фінансового моніторингу в кризових умовах. Аналітичний та статистичний методи використано для дослідження динаміки і тенденцій розвитку фінансового моніторингу в Україні після 2022 року. Графічний метод застосовано для наочного відображення змін ключових показників діяльності Держфінмоніторингу та банківського сектору, а табличний – для систематизації й узагальнення статистичних даних. Метод інтегрального оцінювання використано для комплексної оцінки ефективності системи фінансового моніторингу та порівняння результативності її функціонування в окремих банках з урахуванням сукупності фінансових і комплаєнс-показників. SWOT-аналіз застосовано для визначення сильних і

слабких сторін системи фінансового моніторингу, а також можливостей і загроз її розвитку в умовах воєнного стану. Застосування зазначених методів дозволило сформулювати обґрунтовані висновки та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення фінансового моніторингу в Україні.

Інформаційну базу дослідження складають нормативно-правові акти, що регулюють фінансовий моніторинг та банківську сферу в Україні, наукові джерела, статистичні дані від Державної служби фінансового моніторингу, Міністерства фінансів та Національного банку України.

Практична значимість цього дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення підходів до організації фінансового моніторингу в Україні в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема воєнного стану. Запропоновані аналітичні висновки та рекомендації можуть бути корисними для: державних органів, зокрема Державної служби фінансового моніторингу України, при розробці стратегій адаптації та реагування на нові фінансові загрози; фінансових установ, які прагнуть підвищити рівень прозорості та ефективності внутрішніх процедур моніторингу в період нестабільності; науковців і викладачів економічних та правничих дисциплін при розробці навчальних курсів, пов'язаних із фінансовим контролем і безпекою; розробників інформаційних систем, які працюють над цифровими рішеннями у сфері комплаєнсу та фінансового аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів:

удосконалено методичні підходи до аналізу ефективності системи фінансового моніторингу в умовах кризових ситуацій шляхом поєднання макроекономічних та інституційних індикаторів оцінки;

набули подальшого розвитку рекомендації щодо інтегрування даних про AML-порушення, показники прибутковості та кредитного ризику в єдину модель оцінювання стану фінансового моніторингу банку, що дозволяє визначити не тільки регуляторну відповідність, але й економічні наслідки роботи AML-систем.

За результатами дослідження було підготовлено статті «Зарубіжний досвід управління ризиками відмивання коштів» та «Роль банківського сектору у зміцненні системи фінансового моніторингу України» (2025 р.) у збірці студентських наукових праць факультету економічних наук ЧНУ імені Петра Могили.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку бібліографічних посилань та додатків. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінку машинописного тексту, містить 19 таблиць, 12 рисунків, 8 додатків.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи дослідження фінансового моніторингу, досліджено сутність поняття, основні завдання та нормативно-правове регулювання в Україні, а також проаналізовано зарубіжний досвід у кризових умовах. У другому розділі визначено методологічну базу дослідження, охарактеризовано методи, індикатори та інструментарій оцінки ефективності системи фінансового моніторингу, зокрема в умовах нестабільності та воєнних ризиків. У третьому розділі проведено аналіз сучасного стану фінансового моніторингу в Україні, виявлено ключові тенденції, виклики та оцінено динаміку основних показників діяльності Державної служби фінансового моніторингу та банківського сектору. У четвертому розділі представлено результати прогнозування, визначено стратегічні орієнтири розвитку фінансового моніторингу на 2026-2027 рр., обґрунтовано напрями цифрової трансформації та посилення кадрового потенціалу у сфері AML/CFT.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

1.1. Сутність фінансового моніторингу та нормативно-правове регулювання здійснення фінансового моніторингу в Україні

Побудова ефективної та узгодженої системи фінансового моніторингу й надалі залишається одним із ключових завдань для України. Її належне функціонування має суттєве значення для зміцнення економічної стабільності, удосконалення бюджетної політики, модернізації системи соціального захисту та посилення загального рівня національної безпеки.

Сфера фінансового моніторингу є складною й багатовимірною, що зумовлює різноманіття її наукових трактувань. Дослідження, присвячені цій тематиці, проводяться у межах кількох наукових напрямів – фінансового права, публічних фінансів, державного управління та безпекових питань. Узагальнення визначень фінансового моніторингу представимо у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Узагальнення визначення «фінансовий моніторинг»

Автор	Визначення
Лучко М. [23]	виявлення незаконно отриманих доходів, встановлення джерел походження цих доходів по порогових фінансових операціях з метою унеможливлення їх подальшого використання та притягнення до відповідальності осіб, що їх здійснили
Першин В. [39]	публічний обов’язок держави, що полягає у необхідності створення та забезпечення підтримки функціонування організаційно-правового механізму, який дозволятиме констатувати фінансові операції сумнівного характеру, комплексно аналізувати отриману інформацію та, у необхідних випадках, інформувати правоохоронні органи держави, із чітко визначеною кінцевою метою всіх вищевказаних елементів, якою є мінімізація легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом
Смагло О. В. [46]	сукупність заходів, які здійснюються суб’єктами фінансового моніторингу, спрямованих на виконання вимог чинного законодавства, що включають проведення обов’язкового та внутрішнього фінансового моніторингу.
Швець Н. Р. [60]	розглядається більшою мірою як елемент державного фінансового контролю і меншою мірою - елемент фінансового контролю (у частині первинного фінансового моніторингу, що може здійснюватися недержавними органами)

Джерело: складено на основі даних [23; 39; 46; 60]

Цікавим є підхід, запропонований Рекуненком І.І. [42, с. 108], який трактує фінансовий моніторинг як сукупність законодавчо встановлених заходів правоохоронного, інформаційного та контрольного характеру, що виконуються суб'єктами фінансового моніторингу. На думку автора, ці заходи покликані запобігати використанню фінансової системи для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Таким чином, акцент робиться саме на нормативно визначених процедурах, які охоплюють не всю систему фінансового моніторингу держави, а передусім ту її частину, що стосується протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму.

У наукових дослідженнях, присвячених банківському фінансовому моніторингу, простежується широка варіативність поглядів на його сутність [44, с. 741]. Зокрема, фінансовий моніторинг у банках визначають як:

1. Комплекс дій, спрямованих на протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.
2. Багатоступінчастий процес, що враховує динаміку фінансових відносин у банку та здійснюється відповідно до ключових елементів моніторингу й показників, які відображають економічний зміст операцій.
3. Систему постійного спостереження, збирання та узагальнення інформації про фінансовий стан банків з метою оцінки ситуації в банківському секторі та прогнозування її змін.
4. Механізм контролю нормативів і лімітів, що передбачає аналіз причин відхилень фактичних показників від встановлених вимог і прийняття управлінських рішень щодо їх усунення.

Таким чином, у науковій літературі виділяють два основні підходи – широкий і вузький. Перший розглядає фінансовий моніторинг як складову загальної системи протидії легалізації доходів та фінансуванню тероризму, а другий – як відносно автономний компонент цієї системи. Поділяю позицію дослідників, які відносять фінансовий моніторинг до ключових елементів комплексної AML/CFT-моделі поряд із правоохоронними структурами [10, с. 77].

Аналіз категорії «фінансовий моніторинг» показує, що в сучасній науковій практиці існує помітна різниця в підходах до її визначення. Нерідко використовуються суміжні терміни – «фінансовий контроль», «банківський нагляд», «моніторинг» [42, с. 105]. Водночас систематизація наукових трактувань дозволяє виокремити основні підходи до розуміння сутності фінансового моніторингу, що відображено на рис. 1.1.



Рисунок 1.1 – Основні науково-методологічні підходи до визначення сутності «фінансового моніторингу» в залежності від рівня його реалізації

Джерело: [42, с. 105]

Незважаючи на те, що учені акцентують увагу на тих аспектах фінансового моніторингу, які є ключовими у контексті їхніх досліджень (таких як сукупність нормативно-правових документів для фінансового права чи операції з грошовими коштами для фінансів), більшість науковців приділяють увагу офіційному визначенню, закріпленому на рівні законодавства. Це визначення включає в себе сукупність заходів, які приймають суб’єкти

фінансового моніторингу для запобігання та протидії, охоплюючи проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

Загалом, система фінансового моніторингу визначається як сукупність форм і методів взаємодії, які виникають при проведенні фінансових операцій клієнтами через фінансові установи відповідно до законодавства. Ця взаємодія передбачає виконання обов'язків, узгоджених із Законом «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення» (далі – Закон) [1], та включає заходи щодо запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Крім того, система включає збір, обробку, аналіз та передачу інформації до спеціалізованих державних органів (Національний банк України, Міністерство юстиції України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство цифрової трансформації України та центральних органів виконавчої влади). Згідно ст. 7 Закону, суб'єкти первинного фінансового моніторингу проводять перевірку правомірності фінансових операцій, перевіряють джерела доходів клієнтів та спостерігають за економічно-соціальним розвитком суспільства, ведучи боротьбу з суспільно небезпечними явищами [11, с. 39].

Завдання фінансового моніторингу, як компонента державної системи фінансового контролю, можна розділити на основні та допоміжні аспекти. Основні включають виявлення фінансових злочинів і мінімізацію таємничого характеру фінансових операцій, пов'язаних із злочинною діяльністю, впровадження широкого спектру запобіжних заходів, а також підвищення прозорості фінансової діяльності та сумлінності фінансової поведінки. Допоміжні завдання включають методичне забезпечення ефективного розкриття ідентифікації фінансових злочинів та легалізації коштів, отриманих внаслідок злочинної діяльності, а також забезпечення обміну інформацією між суб'єктами фінансового моніторингу та правоохоронними органами тощо [42, с. 109].

Фінансовий моніторинг є одним із ключових механізмів стримування тінізації економіки, проте результативність його функціонування значною

мірою визначається тим, наскільки якісно й відповідально діють його суб'єкти. Тому першочерговим завданням є усунення наявних недоліків – від прогалин у законодавстві до нестачі висококваліфікованих фахівців у сфері AML/CFT – та встановлення чітких і однозначних вимог до учасників системи. Не менш важливим є аналіз існуючих проблем і пошук нових підходів, здатних підвищити ефективність фінансового моніторингу і водночас посилити процеси детінізації економіки.

У контексті розвитку системи фінансового моніторингу простежуються певні закономірності, на які звертають увагу дослідники [42, с. 113]:

1. Початковий етап становлення інституту фінансового моніторингу часто супроводжується суперечностями у правовому регулюванні та нечіткістю у розподілі повноважень між різними органами влади. Це призводить до функціональних конфліктів. Зокрема, Держфінмоніторинг щоденно отримує чутливу інформацію від банків – дані, що становлять банківську таємницю, – тоді як порядок передачі такої інформації правоохоронним органам є зовсім іншим. Відтак виникає різниця у процедурах, що створює складності для ефективної взаємодії.

2. Між створенням системи фінансового моніторингу та її виходом на стабільний рівень результативності завжди існує часовий лаг. Налагодження механізмів, узгодження процедур, формування професійного середовища потребують значного часу – у середньому від п'яти до п'ятнадцяти років.

3. Система на ранніх етапах розвитку неминує має «сліпі зони», що виникають через перетин компетенцій або недостатній рівень координації. Такі прогалини можуть створювати можливості для уникнення відповідальності чи маніпуляцій із фінансовими операціями. Прикладами можуть бути слабка взаємодія між правоохоронними органами та фінансовими установами або відсутність технологічних рішень, здатних оперативно відслідковувати й аналізувати підозрілі транзакції.

Об'єктом фінансового моніторингу в Україні є операції з активами, пов'язані з відповідними учасниками фінансових операцій, які їх здійснюють,

за умови існування ризиків, пов'язаних із використанням цих активів для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму чи розповсюдження зброї масового знищення, а також будь-яка інформація про такі дії, події, активи та їх учасників. Національна система фінансового моніторингу включає два рівні – первинний та державний. Державний фінансовий моніторинг здійснюється суб'єктами державного фінансового моніторингу, до яких входять Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Міністерство транспорту та зв'язку України, Міністерство економіки України, а також Державна служба фінансового моніторингу України [46].

Швидкий розвиток світової фінансової системи та поширення банківських та інших фінансово-кредитних установ створюють сприятливі умови для діяльності кримінальних злочинних угруповань. Це через те, що операції з відмивання (легалізації) тіньових доходів часто здійснюються за допомогою банківських установ.

Привабливість банківського сектору для вчинення відмивання коштів та фінансування тероризму обумовлює їхню особливу роль у впровадженні комплексної політики боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом. Саме тому держава надає банкам право проводити контрольні заходи, включаючи комплекс заходів протидії легалізації «брудних грошей» та виявлення клієнтів, які можуть мати зв'язок з терористичною діяльністю.

При вивченні сутності фінансового моніторингу слід розглядати не лише його суб'єкти, але й інші компоненти. Стабільна та ефективна діяльність національної системи протидії фінансуванню тероризму потребує комплексного застосування методичних, організаційних, нормативно-правових та інституційних заходів. З огляду на те, що фінансовий моніторинг включає різні заходи, що вважаю за доцільне виділити відповідне забезпечення в його структурі (рис. 1.2).



Рисунок 1.2 – Функціонування системи фінансового моніторингу

Джерело: [10, с. 79]

Основним є інституційне забезпечення, яке розкривається через суб'єктів фінансового моніторингу, їхню підпорядкування та координацію, які

впливають на інші компоненти системи. Окремі державні інституції, зокрема Державна служба фінансового моніторингу України, виконують ключову функцію у формуванні методичного підґрунтя системи фінансового моніторингу. Їхнє завдання полягає у розробленні підходів, методів та регламентів, що визначають вимоги до організаційного, правового та іншого забезпечення функціонування цієї системи. Саме такі методичні матеріали задають стандарти роботи, спрямовані на підвищення ефективності протидії фінансовим правопорушенням.

У 2020 році було внесено зміни до Закону України №361-IX [1], що призвело до змін у функціонуванні внутрішнього контролю та моніторингу в банках. Національний банк України (НБУ) отримав завдання пристосувати існуючі нормативно-правові акти до вимог цього закону протягом трьох місяців.

Зазначені зміни вплинули на Положення №65 [2] і включали наступні нововведення:

- введено регламентацію процедури дистанційної верифікації клієнтів;
- дозволено використання закордонного електронного паспорту для ідентифікації;
- оновлено вимоги до визначення кінцевих бенефіціарних власників;
- встановлено новий механізм інформування про порушення у сфері фінансового моніторингу (whistleblowing system);
- уведено нові правила взаємодії з клієнтами, пов'язані з політикою, членами їх сім'ї та пов'язаними особами;
- описано процедуру замороження та розмороження активів, що належать особам із списку терористів;
- у базовому переліку визначено критерії ризику та індикатори підозрілості фінансових операцій;
- дозволено банкам використовувати результати ідентифікації та верифікації від зобов'язаних третіх осіб і делегувати цю функцію агентам;

- надано ознаки неналежної системи управління ризиками банку.

Після аналізу Положення №65 [2], виявлено, що засоби протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму описані загально і без конкретизації, а сам механізм роботи або конкретні заходи протидії не визначаються. Можна розглядати цей підхід Національного банку України як вказівку на те, що банківські установи не можуть самостійно забезпечити виконання функцій протидії, що вимагає додаткових досліджень та подальшої розробки такого механізму для банків. Водночас деякі рекомендовані заходи з Положення [30] можна врахувати як заходи протидії, навіть якщо вони там визначені як запобіжні.

Крім того, нормативне забезпечення фінансового моніторингу в Україні, розроблене на основі наведених документів, охоплює ряд законодавчих актів, серед яких:

1. Акти Верховної Ради України, такі як Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, Цивільний кодекс України;

2. Закони України, такі як «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», «Про доступ до публічної інформації», «Про банки і банківську діяльність», «Про боротьбу з тероризмом», «Про громадські об'єднання», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», «Про Національний банк України», «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму», «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції», «Про страхування», «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

3. Документи Президента України, зокрема рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» (№ 392/2020) та від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» (№ 347/2021).

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України, зокрема «Про затвердження Основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року та плану заходів щодо їх реалізації» від 12 травня 2021 року (№ 435-р) та «Про схвалення Стратегії реформування системи звітності у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 23 серпня 2016 року (№ 608-р).

5. Нормативно-правові акти, затверджені наказами Міністерства фінансів України та Державної служби фінансового моніторингу України.

FATF, міжнародний міжурядовий центр, є ключовим учасником у формуванні нормативно-правового базису для фінансового моніторингу у всьому світі та в Україні. Заснований рішенням міністрів країн «Великої сімки» у 1989 році, FATF призначений для розроблення стандартів та їх подальшого затвердження країнами-учасницями, а також для сприяння імплементації цих стандартів у відповідні законодавчі та регулюючі акти. Мета FATF полягає в підтримці національної та міжнародної політики з боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму [17, с. 115].

У квітні 1990 року FATF розробила 40 базових Рекомендацій, які стали міжнародними стандартами і визначають дії для запобігання організованим злочинності, корупції, тероризму та фінансуванню зброї масового знищення. Ці Рекомендації регулярно переглядаються та удосконалюються для забезпечення їх актуальності та універсальності. FATF також виконує моніторинг ефективності виконання Рекомендацій країнами-членами, а ті, які не дотримуються, притягуються до відповідальності (додаток А).

FATF визначив такі основні умови для виключення України з «чорного списку» [17, с. 116]: проведення моніторингу всіх фінансових систем; розроблення законів для регулювання всіх фінансових інститутів; надання фінансової звітності щодо підозрілих фінансових операцій; ліквідація фіктивних компаній; забезпечення можливості отримання інформації про фактичних власників компаній; забезпечення можливості отримання інформації про керівний склад компаній; наявність законів, що регулюють обмін інформацією з міжнародними правовими організаціями; встановлення покарань за порушення законодавства щодо легалізації (відмивання) злочинних доходів.

Завдяки адаптації національного законодавства до зазначених міжнародних стандартів FATF, Україну виключено з «чорного списку» у кінці 2011 року.

З метою усунення та протидії легалізації доходів, у більшості країн світу створено відповідні інституції, такі як державні органи та фінансові установи різних форм власності, які впроваджують фінансовий моніторинг. Прийняття згаданого Закону України у нашій країні встановило основи функціонування національної системи фінансового моніторингу, що базується на діяльності уповноважених суб'єктів [44, с. 740].

Таким чином, фінансовий моніторинг охоплює декілька рівнів реалізації: наднаціональний, національний та рівень фінансових установ (первинний рівень). Ключовими задачами фінансового моніторингу в Україні є: виявлення фінансових злочинів, запобігання фінансовим ризикам, дотримання вимог законодавства, збереження репутації та довіри.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що формування цілісної системи фінансового моніторингу в Україні є однією з ключових умов ефективної боротьби з тінізацією економіки, відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та забезпеченням фінансової стабільності держави.

По-перше, узагальнення наукових підходів до трактування поняття «фінансовий моніторинг» дозволило зробити висновок про його багатоаспектність та різнорівневу природу. Вчені розглядають його як: систему

запобіжних та контрольних заходів; інструмент державного фінансового контролю; комплекс заходів суб'єктів банківської сфери; механізм забезпечення національної та економічної безпеки. На основі проведеного аналізу визначено, що фінансовий моніторинг в Україні слід розглядати як інтегровану багаторівневу систему, яка: забезпечує поєднання контрольних і превентивних функцій; є невід'ємним елементом державної фінансової політики та механізмом гарантування національної безпеки; ґрунтується на гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами FATF; передбачає активну взаємодію державних органів, фінансових установ і правоохоронних структур; потребує постійного вдосконалення інституційного, нормативного та технологічного забезпечення.

По-друге, проведене дослідження підтвердило, що національна система фінансового моніторингу функціонує на двох рівнях – державному та первинному. Її ефективність залежить від належної взаємодії між суб'єктами моніторингу, правоохоронними органами та фінансовими установами, а також від рівня розвитку інституційного, нормативно-правового, методичного та організаційного забезпечення.

По-третє, аналіз розвитку системи фінансового моніторингу в Україні показав наявність низки проблем: суперечливість та фрагментарність правових норм; обмеженість кадрового та технологічного потенціалу; наявність «сліпих зон» у розподілі повноважень між державними органами; недостатній рівень співпраці на національному та міжнародному рівнях.

Адаптація законодавства України до світових стандартів FATF та врахування провідного досвіду Євросоюзу сприяли підвищенню ефективності функціонування системи, свідченням чого є виключення України з «чорного списку» FATF.

Загалом, нормативно-правова база фінансового моніторингу в Україні є досить розгалуженою та всеосяжною. Вона охоплює закони України, спеціалізовані законодавчі акти, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, а також підзаконні нормативно-правові акти Міністерства фінансів

та Держфінмоніторингу. Ця багатоступенева система створює правовий фундамент для ефективного механізму протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, проте потребує подальшого вдосконалення для досягнення більшої цілісності, практичної реалізації та відповідності міжнародним стандартам FATF.

1.2. Зарубіжний досвід організації фінансового моніторингу в умовах кризових та надзвичайних ситуацій

У державах, що переживають воєнні дії, система фінансового моніторингу набуває особливого значення. Вона стає одним із ключових інструментів протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та забезпеченню економічної стійкості в умовах підвищених ризиків. Воєнний контекст змушує такі країни переосмислювати й адаптувати свої підходи до контролю фінансових потоків, оперативно реагувати на нові загрози та формувати більш гнучкі механізми нагляду.

Використання напрацювань інших держав у сфері AML/CFT може суттєво посилити національну систему фінансового моніторингу. Основні напрями, де зарубіжний досвід є найбільш корисним, включають:

1. Удосконалення законодавства. Вивчення міжнародних практик дозволяє модернізувати національні норми, узгоджуючи їх зі стандартами FATF і вимогами глобальних регуляторів.

2. Запровадження сучасних технологій. Країни з розвиненими системами фінансового моніторингу активно використовують аналітичні платформи, системи автоматичного виявлення ризиків, штучний інтелект та інші технологічні рішення, які можуть бути впроваджені й в Україні.

3. Підвищення кваліфікації фахівців. Навчальні програми, стажування та обмін досвідом із міжнародними експертами сприяють формуванню

компетентних кадрів, здатних працювати з сучасними ризик-орієнтованими моделями.

4. Розширення міжнародного обміну інформацією. Посилення співпраці з іноземними фінансовими розвідками дозволяє швидше виявляти транснаціональні схеми відмивання коштів та запобігати незаконним транзакціям.

5. Доступ до ефективних інструментів та методик. Міжнародна практика пропонує широкий спектр методичних підходів до оцінки ризиків, аналізу транзакцій та побудови моделей фінансової поведінки, які можуть бути адаптовані під українські реалії.

6. Кращий інституційний досвід. Співпраця з іншими країнами сприяє розумінню різних управлінських моделей, організації внутрішнього контролю та культурних особливостей роботи із ризиками.

При цьому будь-який іноземний досвід потребує уважного врахування національних правових, економічних та безпекових умов, щоб його адаптація була ефективною та відповідала реальним можливостям держави.

Південна Корея має розвинену та ефективну систему протидії відмиванню коштів (AML) та фінансуванню тероризму (CFT). Ключовим органом, відповідальним за реалізацію цих заходів, є Фінансова розвідка Кореї (KoFIU). KoFIU координує зусилля фінансових установ у виявленні та запобіганні підозрілим фінансовим операціям, забезпечуючи дотримання міжнародних стандартів [32].

У 2020 році Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та Азіатсько-Тихоокеанська група з відмивання грошей (APG) провели спільну оцінку системи AML/CFT Південної Кореї. Звіт відзначив міцну правову базу країни та ефективні заходи з конфіскації коштів, отриманих злочинним шляхом. Однак було рекомендовано посилити заходи щодо запобігання відмиванню доходів від корупції, особливо серед державних посадових осіб.

У жовтні 2024 року FATF підвищила оцінку Південної Кореї щодо дотримання стандартів протидії відмиванню коштів, визнавши її систему однією з найефективніших. Це рішення підтвердило істотний прогрес країни у посиленні фінансової безпеки та протидії незаконним фінансовим операціям [33].

Фінансові інституції Південної Кореї – банки, страхові компанії, казино та інші суб'єкти первинного фінансового моніторингу – зобов'язані здійснювати поглиблену перевірку клієнтів (CDD) і своєчасно повідомляти про підозрілі операції. Порушення цих вимог тягне за собою суттєві штрафи й регуляторні заходи, що підкреслює жорсткий підхід держави до дотримання AML/CFT-стандартів. У цілому країна демонструє стійку відповідність міжнародним вимогам та постійно удосконалює механізми виявлення й попередження фінансових злочинів, зміцнюючи власну економічну безпеку.

Що стосується Грузії та Молдови, то ці держави, маючи досвід збройних конфліктів, також активно реформують свої системи фінансового моніторингу. Їхні заходи спрямовані на мінімізацію ризиків відмивання коштів, фінансування тероризму та забезпечення більшої прозорості фінансових операцій у контексті підвищених безпекових викликів.

Після придністровського конфлікту на початку 1990-х років, Молдова також вжила заходів для зміцнення фінансового моніторингу [40, с. 205]: був створений Національний центр по боротьбі з корупцією, який відповідає за виявлення та розслідування випадків відмивання коштів. Молдова також співпрацює з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню грошей (MONEYVAL).

Після конфлікту з Росією у 2008 році, Грузія посилила свою систему фінансового моніторингу: Грузія створила Службу фінансового моніторингу, яка відповідає за аналіз підозрілих фінансових операцій та співпрацю з міжнародними організаціями. Країна прийняла закони, що відповідають

міжнародним стандартам у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

Обидві країни й надалі удосконалюють свої системи фінансового моніторингу, орієнтуючись на міжнародні стандарти та рекомендації профільних організацій.

Після завершення громадянської війни у Ліберії в 2003 році уряд за підтримки міжнародних партнерів запровадив Програму допомоги в управлінні та економічному менеджменті (GEMAP). Її ключовим елементом стало залучення міжнародних радників із правом підпису в стратегічно важливих державних установах. Це дозволило встановити жорсткі механізми контролю, підвищити прозорість фінансових потоків та забезпечити належний рівень підзвітності.

В Афганістані у 2004 році було створено Центр аналізу фінансових транзакцій та звітів (FinTRACA), покликаний боротися з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Орган отримав широкі повноваження щодо збору, аналітичної обробки та передачі інформації про підозрілі транзакції, що сприяло стабілізації національної фінансової системи в умовах тривалої нестабільності.

У Пакистані у 2007 році було сформовано Підрозділ фінансового моніторингу (FMU) при Державному банку країни. Після ухвалення Закону про протидію відмиванню коштів у 2010 році FMU отримав статус автономного органу, відповідального за аналіз фінансової інформації, моніторинг підозрілих операцій та забезпечення відповідності міжнародним вимогам [56, с. 340].

Боснія і Герцеговина після завершення збройного конфлікту у 1995 році розпочала комплексне реформування банківського сектора, включно з модернізацією системи фінансового моніторингу. У фокусі реформ було підвищення прозорості, зміцнення регуляторного контролю та впровадження механізмів, необхідних для інтеграції в європейську фінансову систему. Було створено Агентство з фінансового моніторингу, яке тісно співпрацює з міжнародними організаціями та впроваджує стандарти FATF.

Після збройного конфлікту 1999 року Косово поступово інтегрувало європейські підходи до фінансового моніторингу. Центральний банк Косова координує зусилля банків щодо звітування про підозрілі транзакції.

Загалом, у країнах, що переживають воєнні конфлікти, фінансовий моніторинг адаптується до нових реалій, поєднуючи посилення контролю за підозрілими транзакціями з тимчасовим послабленням певних вимог для підтримки економіки та гуманітарних ініціатив.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року, Україна впровадила низку заходів для посилення фінансового моніторингу.

Державна служба фінансового моніторингу України (ДСФМУ) у 2022 році зареєструвала понад 1,1 мільйона повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з яких понад 52 тисячі були підозрілими [29].

У березні 2022 року, з метою підтримки економіки під час воєнного стану, Україна тимчасово послабила певні вимоги фінансового моніторингу. Зокрема, банки не зобов'язані встановлювати джерело коштів для депозитів від резидентів на суму від 400 000 грн, за умови, що ці кошти використовуються для підтримки Збройних Сил України або гуманітарної допомоги.

За період війни ДСФМУ виявила підозрілі операції на суму 176,3 мільярда гривень, що свідчить про активну роботу у сфері фінансового моніторингу навіть в умовах конфлікту [29].

У країнах, що зазнають воєнних конфліктів, таких як Україна, Грузія, Молдова, Ліберія, Афганістан і Пакистан, фінансовий моніторинг стає одним із ключових інструментів забезпечення національної безпеки, протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. В умовах нестабільності ці системи адаптуються до нових викликів, поєднуючи посилений контроль із гнучкістю у регулюванні для підтримки економіки та гуманітарних процесів.

Позитивним прикладом ефективного впровадження системи фінансового моніторингу є Південна Корея, яка досягла високого рівня відповідності стандартам FATF завдяки правовій основі, аналітичним інструментам і міжнародному співробітництву.

Запозичення зарубіжного досвіду має велике значення для вдосконалення вітчизняної системи фінансового контролю. Воно дозволяє зміцнювати законодавчу базу, впроваджувати сучасні технології, підвищувати кваліфікацію спеціалістів та інтегруватися в глобальні антикорупційні ініціативи. Разом з тим, адаптація таких практик має враховувати національні політичні, правові та економічні реалії.

Таким чином, фінансовий моніторинг у період конфліктів не лише слугує інструментом боротьби з фінансовими злочинами, а й є невід'ємною складовою відновлення довіри до державних інституцій і побудови стабільної економіки в післявоєнний період.

В ході здійсненого аналізу нами систематизовано основні підходи до визначення сутності фінансового моніторингу; окреслено еволюцію та сучасні тенденції його розвитку в Україні; виявлено закономірності та проблемні аспекти становлення інституту фінансового моніторингу; уточнено значення фінансового моніторингу як інструменту забезпечення прозорості фінансової системи та національної безпеки.

Дослідження зарубіжного досвіду здійснення фінансового моніторингу у кризових та воєнних умовах показало, що такі системи набувають особливого значення як інструмент забезпечення економічної та національної безпеки. У країнах, що пережили військові конфлікти (Грузія, Молдова, Ліберія, Афганістан, Пакистан, Боснія і Герцеговина, Косово), фінансовий моніторинг був спрямований на запобігання відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та стабілізацію фінансової системи. Його впровадження відбувалося через

створення спеціалізованих органів, гармонізацію законодавства з міжнародними стандартами FATF та розширення міжнародної співпраці.

Аналіз прикладу Південної Кореї свідчить, що високий рівень ефективності фінансового моніторингу забезпечується комплексним підходом: розвиненою правовою базою, сучасними технологічними рішеннями, жорстким наглядом за дотриманням стандартів та активною співпрацею з FATF та іншими міжнародними інституціями.

Здійснений аналіз дозволив виявити закономірності розвитку систем фінансового моніторингу в кризових умовах, серед яких: адаптивність правової бази до нових викликів; поєднання превентивних заходів із гнучкістю в регуляції; ключову роль міжнародного співробітництва; визначальний вплив фінансового моніторингу на довіру до державних інституцій та можливість досягнення стабільності економіки в післявоєнний період.

Узагальнюючи результати проведеного теоретичного та порівняльного аналізу, можна стверджувати, що фінансовий моніторинг у сучасних умовах воєнних загроз і глобальної нестабільності виступає ключовим елементом забезпечення фінансової безпеки та стабільності держави. Виявлені тенденції, проблемні аспекти та характерні закономірності розвитку національної системи фінансового моніторингу, доповнені аналізом міжнародних практик, створюють ґрунтовне підґрунтя для подальших наукових досліджень. Таке поєднання теоретичних і практичних напрацювань дозволяє визначити найбільш ефективні інструменти, механізми та моделі для підвищення дієвості системи протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму.

Беручи до уваги складність, багатокомпонентність та динамічність системи фінансового моніторингу, а також потребу її адаптації до умов воєнного часу, виникає необхідність переходу до формування чіткої методичної основи дослідження. Саме вона стане фундаментом для подальших аналітичних оцінок та розроблення практичних рекомендацій. Чітке визначення наукових

підходів, інструментів, методів оцінювання та системи показників дозволить забезпечити об'єктивність, системність і практичну значущість подальших аналітичних розрахунків.

У зв'язку з цим наступний розділ присвячено методичним засадам дослідження фінансового моніторингу, зокрема обґрунтуванню використаних методів, інструментарію та підходів, що забезпечать проведення комплексної оцінки ефективності функціонування системи фінансового моніторингу України в умовах воєнної нестабільності.

2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

2.1. Методичні підходи та інструментарій дослідження системи фінансового моніторингу

Фінансовий моніторинг у воєнний період набуває якісно нових характеристик, оскільки він реалізується в умовах високої турбулентності економіки, політичної нестабільності та постійних загроз для національної безпеки. У таких умовах традиційні підходи до фінансового контролю виявляються недостатніми, що потребує формування спеціальної теоретико-методологічної основи дослідження та практичного застосування механізмів фінансового моніторингу.

Дослідження системи фінансового моніторингу в Україні потребує використання комплексу методів, що забезпечують всебічний аналіз її функціонування, виявлення ключових тенденцій, закономірностей та можливих диспропорцій. Вибір методів визначається специфікою предмета дослідження, наявністю кількісних показників та необхідністю оцінки взаємозв'язків між ними.

У науковій літературі немає єдиного підходу до аналізу таких змін, тому важливо обґрунтувати вибір саме тієї методики, яка дозволяє забезпечити найбільш повне та коректне відображення тенденцій у сфері фінансового моніторингу.

По-перше, відповідно до загальноприйнятих підходів у дослідженнях фінансового моніторингу, динаміка системи має аналізуватися через кількісні показники – обсяги повідомлень, структура суб'єктів, кількість переданих матеріалів до правоохоронних органів, динаміка призупинення операцій та рівень міжнародної взаємодії. Такий підхід відповідає концепції, яку підтримують Хмелюк А.А. [68] та інші дослідники, що вважають ключовим показником ефективності фінансового моніторингу саме результативні

параметри діяльності у вигляді оброблених повідомлень, матеріалів та виявлених порушень.

По-друге, аналіз передбачає врахування зовнішніх факторів ризику, що відповідає ідеям Ковч Т. [69], яка розглядає ефективність фінансового моніторингу як багатофакторний процес, залежний від стратегічних рішень, зміни обсягу ризикових операцій та гнучкості системи у реагуванні на нові виклики. У нашому випадку таким ключовим фактором виступає повномасштабна війна, що суттєво вплинула на структуру фінансових потоків та зумовила зміни в поведінці суб'єктів фінансового моніторингу.

Таким чином, ефективність фінансового моніторингу необхідно оцінювати комплексно, враховуючи результативність діяльності, якість управління ризиками та відповідність системи нормативним вимогам.

У зв'язку з тим, що фінансовий моніторинг у воєнний період набуває ознак системи, яка функціонує в умовах підвищеної турбулентності, важливо застосувати таку методику, яка не лише відображає внутрішні процеси, але й дозволяє оцінити ступінь відповідності національної системи міжнародним стандартам. Саме тому доречно звернутися до методології FATF як до універсального інструменту оцінювання ефективності національної системи AML/CFT.

Методологія FATF має на меті забезпечити глобальну уніфікацію механізмів протидії фінансовим злочинам. Її головним завданням є комплексна оцінка національної системи боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму на предмет відповідності міжнародним стандартам. Оцінювання здійснюється за двома ключовими компонентами [48, с. 100]:

- технічна відповідність вимогам FATF;
- досягнення реальних результатів у сфері AML/CFT.

Оцінка охоплює широкий спектр елементів: державну політику, законодавче забезпечення, інституційний механізм, міждержавну співпрацю, національні стратегії та наявні превентивні заходи. На відміну від локальних методик, які зосереджуються на аналізі внутрішніх процесів окремих

фінансових установ або підприємств, FATF оперує загальнодержавними показниками та вимагає глибокого якісного та кількісного аналізу на рівні країни в цілому.

Таким чином, методика FATF має системний, глобальний характер і спрямована на оцінку функціонування державних інституцій.

Переваги методики FATF:

- забезпечує глобальну уніфікацію підходів до боротьби з відмиванням коштів;
- встановлює стандартизовані міжнародні критерії, що дозволяє зіставляти результати між країнами.

Недоліки методики FATF:

- зосереджена переважно на відповідності стандартам, а не на реальній внутрішній ефективності на рівні окремих установ;
- вимагає наявності повних, точних і комплексних національних даних, що є складним завданням для держав із обмеженими ресурсами та недостатньо розвиненою аналітичною інфраструктурою.

Застосування методології FATF в Україні, як і в багатьох інших державах, є досить проблематичним через її високу ресурсомісткість та значний обсяг вимог. Методика включає багаторівневий аналіз, що передбачає наявність узгодженої статистики від різних державних органів, доступ до детальних даних про фінансові транзакції, повноцінну оцінку ризиків та ефективну міжвідомчу координацію. У реальних умовах, особливо в період воєнних дій, забезпечити таких масштаб даних і якість інформації надзвичайно складно. Крім того, процес самооцінки та зовнішньої експертної перевірки відповідно до методики FATF є тривалим, вимагає високої кваліфікації фахівців та часто потребує додаткового фінансування й модернізації інформаційних систем.

У зв'язку з цим під час аналізу важливо враховувати реальні можливості національних інституцій, зокрема тих, що безпосередньо здійснюють обробку інформації та формують первинний масив даних.

Основними учасниками аналітичного процесу в Україні у сфері фінансового моніторингу виступають суб'єкти первинного фінансового моніторингу та Державна служба фінансового моніторингу України. СПФМ фактично виконують роль перших «детекторів» підозрілих фінансових операцій, тоді як Держфінмоніторинг є центральним аналітичним та координаційним центром, що забезпечує обробку, узагальнення інформації й трансформацію її у конкретні управлінські та правоохоронні дії. Злагоджена взаємодія між цими суб'єктами забезпечує ефективне функціонування системи фінансового моніторингу, сприяючи зміцненню економічної безпеки держави та протидії фінансовим правопорушенням.

Інструменти фінансового моніторингу у воєнний період набувають особливого значення, адже вони дають змогу своєчасно виявляти підозрілі транзакції, оцінювати ризики та мінімізувати можливості використання фінансової системи у протиправних цілях. До таких інструментів належать бази даних підозрілих операцій, системи ризик-скорингу, автоматизовані платформи моніторингу транзакцій, міжнародні стандарти FATF та цифрові технології штучного інтелекту.

На рис. 2.1 представлено узагальнену систему інструментів фінансового моніторингу, які використовуються в Україні у воєнних умовах.

В Україні бази даних підозрілих операцій формуються та ведуться кількома ключовими інституціями фінансового моніторингу. Основними органами, які мають такі бази, є:

1. Державна служба фінансового моніторингу України (Держфінмоніторинг):

- формує Єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- акумулює дані від банків та інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) про підозрілі транзакції.

2. Національний банк України (НБУ):

- як регулятор банківської системи має власні системи аналізу та бази даних підозрілих банківських операцій;
- збирає та обробляє інформацію від комерційних банків і небанківських фінансових установ, передаючи її до Держфінмоніторингу.



Рисунок 2.1 – Інструменти фінансового моніторингу у воєнних умовах

Джерело: складено на основі даних [27; 28; 55]

3. Банки та небанківські фінансові установи (СПФМ):

- відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів...» зобов'язані створювати внутрішні бази даних щодо підозрілих операцій клієнтів;

– такі бази інтегровані з їхніми AML-системами (Anti-Money Laundering systems) і використовуються для виявлення ризиків, перш ніж повідомлення надходять до Держфінмоніторингу.

4. Правоохоронні органи (СБУ, НАБУ, БЕБ, МВС):

– отримують доступ до даних Держфінмоніторингу;

– формують власні аналітичні бази для розслідувань кримінальних справ, пов'язаних з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму, корупційними схемами.

Отже, основний центр накопичення даних про підозрілі операції – це Держфінмоніторинг, а банки, НБУ та правоохоронні органи виступають його постачальниками та користувачами.

З урахуванням зазначених інституційних особливостей і фактичної доступності даних виникає необхідність застосувати таку методику, яка, з одного боку, відповідає міжнародним принципам оцінювання фінансового моніторингу, а з іншого – ґрунтується на реальній інформаційній базі, що може бути використана в рамках кваліфікаційної роботи.

Важливість первинного фінансового моніторингу полягає у тому, що суб'єкти, які його здійснюють, вступають у безпосередній контакт з особами, що можуть використовувати фінансові операції для легалізації незаконно отриманих доходів чи фінансування тероризму. Ці суб'єкти мають можливість ідентифікувати осіб, досліджувати їх діяльність та вести облік підозрілих та відомостей про їх учасників.

Саме тому у даному дослідженні застосовано комплексну методику, яка включає: аналіз рейтингової стійкості банків; оцінку масштабів діяльності (активи, капітал, прибуток); аналіз відносних фінансових показників (ROA, ROE, NPL, LCR, H2); оцінку санкцій НБУ за порушення AML/CFT; аналіз динаміки та порівняння банків між собою; елементи ризик-орієнтованого підходу.

Обрана методика передбачає (рис. 2.2): аналіз абсолютних і відносних показників динаміки фінансового моніторингу; дослідження ролі окремих

суб'єктів, передусім банків, які формують понад 98 % усіх повідомлень; дослідження змін у структурі узагальнених матеріалів та повідомлень про підозрілі операції; оцінку впливу воєнних умов на інтенсивність та спрямованість AML/CFT-діяльності.

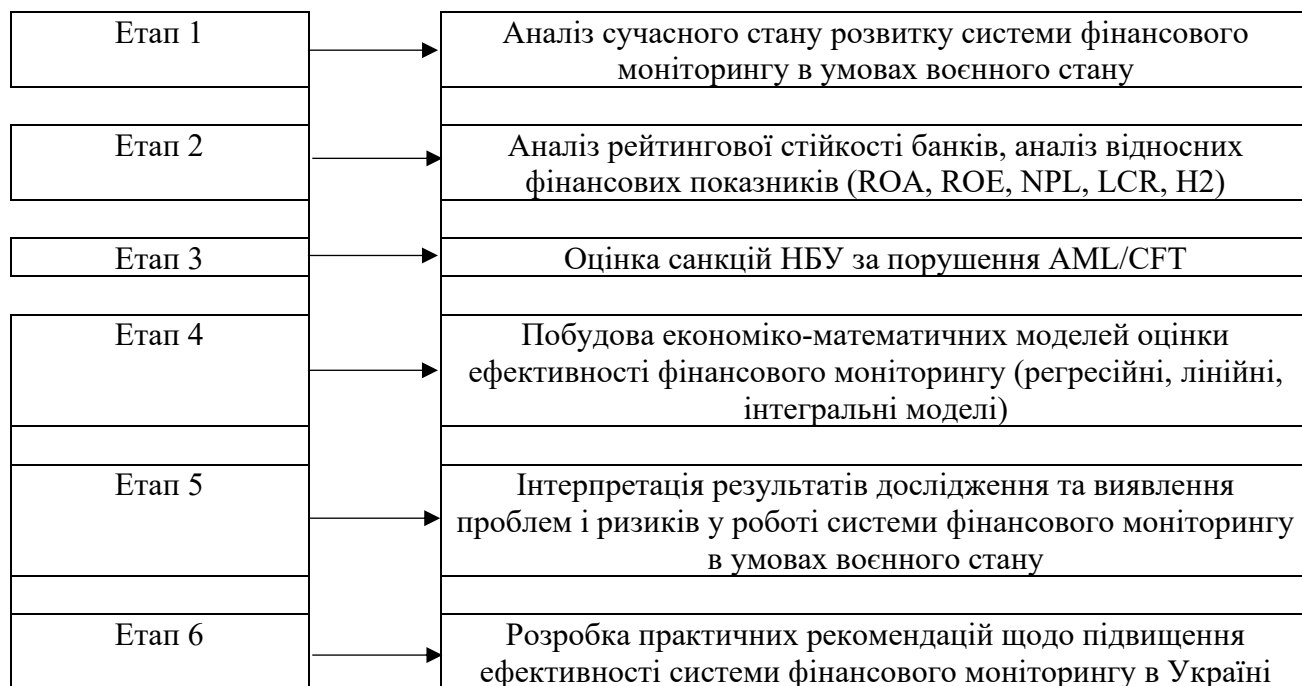


Рисунок 2.2 – Етапи дослідження функціонування системи фінансового моніторингу в умовах воєнного стану

Джерело: складено автором

Обраний підхід є цілком обґрунтованим, оскільки він:

1. Забезпечує комплексне бачення стану системи, охоплюючи як кількісні показники, так і зміни у взаємодії між ключовими учасниками фінансового моніторингу. Це дозволяє оцінити не лише фактичні результати, а й те, як функціонує система в динаміці.

2. Враховує вплив факторів, що сформувалася після 2022 р., коли суттєво змінилися характер ризиків, обсяги транзакцій та пріоритети в діяльності Держфінмоніторингу й банківського сектору. Саме ці зміни визначили напрями подальшого розвитку системи.

3. Надає можливість аналізувати дані у часовій перспективі, що важливо для розуміння того, як система адаптується до воєнних викликів та чи ефективно вона реагує на зростання навантаження і появу нових загроз.

4. Відповідає міжнародним стандартам FATF, у яких центральне місце займає оцінка ризиків, масштабів роботи та результативності фінансової розвідки. Така узгодженість забезпечує релевантність дослідження в контексті глобальних підходів.

5. Є практично орієнтованим, оскільки спирається на відкриті статистичні дані Держфінмоніторингу та інформацію, що систематично оприлюднюється державними установами. Це робить аналіз не лише теоретично значущим, а й прикладним.

Таким чином, вибір методики, заснованої на аналізі динамічних, структурних і результативних показників фінансового моніторингу, є цілком обґрунтованим. Вона відповідає сучасним вимогам до досліджень у сфері AML/CFT, дозволяє відобразити зміни, що відбулися в умовах війни, та забезпечує комплексність оцінки функціонування системи фінансового моніторингу України після 2022 року.

2.2. Оцінювання ефективності функціонування системи фінансового моніторингу (на прикладі банківського сектору)

Дослідження фінансового моніторингу банківської системи у воєнний період вимагає комплексного методологічного підходу, який враховує специфіку банківських операцій, воєнні ризики та роль банків як ключових суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Саме банки акумулюють найбільший обсяг транзакцій, здійснюють ідентифікацію клієнтів та є основним джерелом інформації для Держфінмоніторингу.

Застосування кількісних і якісних методів аналізу дозволяє оцінити динаміку підозрілих банківських операцій, ефективність систем протидії

відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (AML/CFT), а також визначити адаптивність банків до умов війни.

Фінансовий моніторинг у банківському секторі є основним інструментом протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. У воєнну годину банки виконують функцію первинної лінії захисту, адже саме вони ідентифікують клієнтів, відслідковують підозрілі операції та формують масив даних для подальшої обробки Держфінмоніторингом. Тому методи аналізу фінансового моніторингу в банках дозволяють оцінити реальну ефективність протидії фінансовим загрозам.

Таблиця 2.1 – Методи аналізу фінансового моніторингу

Метод	Застосування у банківському секторі в умовах війни	Основні показники
Статистичний аналіз	Оцінка обсягів банківських транзакцій, що підлягають моніторингу; виявлення зростання підозрілих операцій; аналіз змін у структурі платежів (зокрема міжнародних переказів, операцій із криптовалютами та благодійними фондами)	Кількість підозрілих транзакцій у банках; обсяг заблокованих коштів; частка відмов у проведенні операцій; кількість повідомлень, поданих банками до Держфінмоніторингу
Порівняльний аналіз	Співставлення підходів українських банків із міжнародними практиками (FATF, ЄС, MONEYVAL), а також з досвідом банків країн, які функціонували в умовах воєнних конфліктів	Відповідність внутрішніх політик банків вимогам FATF та директив ЄС; частка виявлених регулятором порушень; адаптація комплаєнс-процедур
Економіко-математичне моделювання	Використання банківських даних для прогнозу можливих ризиків (наприклад, масові кібератаки, обходження санкцій, нелегальні конвертаційні центри) та оцінки наслідків для фінансової стійкості банків	Прогноз динаміки підозрілих операцій; ймовірність втрат активів; оцінка впливу ризиків на капітал банків; сценарії стійкості банківської системи
Контент-аналіз нормативних документів	Аналіз змін у законодавстві та вимогах НБУ до банків щодо AML/CFT; оцінка впливу регуляторних норм на діяльність банків	Кількість змін у нормативних актах НБУ; ступінь гармонізації внутрішніх політик банків із законодавством та міжнародними стандартами; виявлені регуляторні прогалини

Джерело: складено на основі даних [9; 10; 56]

Банки акумулюють найбільший обсяг фінансових транзакцій, тому саме статистичний аналіз їх діяльності є ключовим у виявленні тенденцій.

У воєнних умовах акцент робиться на: кількості підозрілих транзакцій у банках; обсяги коштів, які заблоковані банками на рахунках клієнтів; частці відмов у проведенні сумнівних операцій; динаміці повідомлень, поданих банками до Держфінмоніторингу.

Таблиця 2.2 – Статистичні джерела аналізу фінансового моніторингу

Метод	Джерела статистики / інформації для аналізу
Статистичний аналіз	- звіти Державної служби фінансового моніторингу України (ДСФМУ): річні та квартальні статистичні огляди; - Національний банк України – статистика банківського нагляду та AML-звітність; - Міністерство фінансів України – дані щодо санкційних обмежень та блокування активів; - статистика правоохоронних органів (СБУ, НАБУ, БЕБ, ДБР) про кількість кримінальних проваджень за ст. 209 ККУ (відмивання коштів); - дані Євростату, Світового банку, IMF (для міжнародних порівнянь фінансових потоків).
Порівняльний аналіз	- рекомендації FATF (40 Recommendations); - оціночні звіти MONEYVAL щодо України; - звіти Європейської комісії щодо імплементації директив ЄС (4AMLD, 5AMLD, 6AMLD); - аналітичні матеріали МВФ та Світового банку про AML/CFT у країнах, що переживали конфлікти (наприклад, Грузія, Молдова, Балкани).
Економіко-математичне моделювання	- дані ДСФМУ про кількість підозрілих транзакцій, обсяги заблокованих активів; - НБУ – макроекономічна статистика, фінансові потоки; - Держстат України – показники фінансового сектору; - аналітика Національної оцінки ризиків (NRA); - моделі прогнозування ризиків у дослідженнях МВФ, OECD, Світового банку; - власні економіко-математичні розрахунки на основі відкритих статистичних баз.
Контент-аналіз нормативних документів	- Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів...» (оновлення після 2020 року); - Постанови та роз'яснення НБУ, Мінфіну, ДСФМУ; - Міжнародні стандарти FATF, директиви ЄС (4–6 AMLD); - звіти та рекомендації MONEYVAL; - офіційний портал Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua) – база змін у законодавстві; - аналітичні огляди міжнародних організацій (GRECO, UNODC, Basel AML Index).

Джерело: складено на основі даних [29; 30; 31; 33]

Водночас слід зауважити, що не всі з перелічених у табл. 2.1 та табл. 2.2. даних є доступними для повноцінного аналізу в межах даної кваліфікаційної роботи. Це зумовлено низкою об'єктивних обмежень.

По-перше, значна частина інформації про підозрілі транзакції, обсяги заблокованих активів, результати розслідувань, а також деталізовані статистичні показники щодо роботи банків у сфері AML/CFT належить до категорії службової або конфіденційної інформації. Банки й органи фінансової розвідки оприлюднюють лише узагальнені дані, тоді як детальні масиви, необхідні для побудови поглиблених моделей ризику, є закритими.

По-друге, частина міжнародних джерел (зокрема оцінки MONEYVAL, дані МВФ чи OECD щодо країн, що переживали воєнні конфлікти) публікується у вигляді агрегованих показників або доступна лише у вигляді аналітичних оглядів без надання первинного статистичного матеріалу, що унеможливорює повноцінне кількісне порівняння.

По-третє, у воєнний період обмежений доступ до значної кількості макро- та мікроданих, які раніше були відкритими. Частина статистики НБУ, правоохоронних органів і міжнародних організацій публікується із затримкою або у скороченому форматі через вимоги безпеки. Це впливає на можливість оперативного аналізу тенденцій у банківському секторі.

По-четверте, інформація, необхідна для побудови складних економіко-математичних моделей (наприклад, матриць кореляцій ризиків, наборів транзакцій у розрізі клієнтських сегментів, алгоритмів внутрішніх систем AML), є власністю банків і не розкривається у відкритому доступі.

У роботі буде використано лише відкриті та офіційні джерела – звіти Держфінмоніторингу, НБУ, Мінфіну, матеріали міжнародних інституцій і зведену статистику правоохоронних органів. Це дозволить спиратися на перевірену інформацію та робити обґрунтовані висновки. Водночас такий підхід накладає певні обмеження на глибину дослідження, особливо коли йдеться про оцінку внутрішніх банківських ризиків чи аналіз роботи AML-процедур у банках.

У контексті оцінки ефективності фінансового моніторингу саме банківський сектор відіграє ключову роль, оскільки на банки припадає понад 90-98 % повідомлень про підозрілі фінансові операції. Проте формальна оцінка

кількості поданих повідомлень або обсягу заблокованих операцій не дає реального уявлення про те, наскільки банки здатні протидіяти фінансовим злочинам. У цьому аспекті центральним індикатором стають комплаєнс-ризики, які визначають рівень дотримання банком вимог AML/CFT-законодавства та якість організації внутрішніх процедур перевірки клієнтів.

Фокус на саме комплаєнс-ризиках дає змогу глибше розібратися в роботі фінансового моніторингу, адже саме комплаєнс забезпечує виконання банками вимог у сфері AML/CFT. Це також дозволяє отримати більш реалістичні висновки, оскільки такі ризики показують не тільки наявність підозрілих операцій, а й те, наскільки ефективно банк здатний запобігати їм на внутрішньому рівні. Пов'язати фінансовий моніторинг із реальними управлінськими процесами в банках, включно з KYC, операційним контролем, кадровою стабільністю та роботою AML-систем. Дозволить також створити можливість для кількісного вимірювання, зокрема шляхом побудови інтегрального індикатора комплаєнс-ризичу [59, с. 301].

Таким чином, акцент на комплаєнс-ризиках забезпечує більш глибоку, методологічно обґрунтовану та практично значущу оцінку роботи банків у системі фінансового моніторингу.

Ефективність фінансового моніторингу є одним із ключових індикаторів здатності банківської системи України протидіяти ризикам відмивання коштів та фінансування тероризму. В умовах тривалої війни, макроекономічної нестабільності та зростання кібер- і санкційних ризиків особливого значення набуває комплексне оцінювання діяльності банків, яке включає аналіз:

- кількісних показників фінансового моніторингу (підозрілі операції, заблоковані транзакції, санкції НБУ);
- фінансових показників роботи банків (активи, прибуток, ROA, ROE, NPL, LCR, достатність капіталу);
- рівня комплаєнс-ризичу та відповідності процедур вимогам AML/CFT;
- зовнішнього регуляторного впливу;

– інтеграції банків у міжнародні стандарти FATF.

Пропонується такий алгоритм дослідження оцінки фінансового моніторингу у банках.

Мета аналізу – оцінити вплив заходів фінансового моніторингу (AML/CFT) у 2020-2024 рр. на діяльність та фінансовий стан банків, виділити тенденції, визначити проблемні зони та запропонувати рекомендації.

Період аналізу: 2020-2024 рр. (5 повних років).

Суб'єкти аналізу: щонайменше 5 банків (рекомендовано – різні за розміром і моделлю: державний, приватний великого ринку, іноземний, цифровий/необанк, середній банк).

Критерії відбору: розмір активів, покриття ринку, доступність повних фінансових звітів, наявність інформації про заходи AML/CFT, участь у звітах ДСФМУ (відправлені/отримані SAR/UM).

Джерела даних, які слід використати:

1. Фінансова звітність банків (річні звіти, звіти за МСФЗ) – офіційні сайти банків / НБУ.
2. Національний банк України (НБУ) – статистика банківського сектору, звіти про фінансову стійкість.
3. ДСФМУ – кількість повідомлень (SAR), узагальнені матеріали, типологічні дослідження.
4. Публічні звіти та аналітика (MONEYVAL, FATF, МВФ) – для зовнішнього контексту.
5. Нотатки про зміни в регуляторних нормах (законодавчі зміни 2020 та оновлення 2024 і т. д.).
6. Додатково – банки можуть мати розділи про комплаєнс (витрати на AML, штат, внутрішні політики) – використати, якщо доступно.

Алгоритм дослідження фінансового моніторингу банків:

1. Ідентифікація воєнних ризиків для банків (відмивання коштів через гуманітарні фонди, обходження санкцій, фінансування незаконних збройних формувань).

2. Аналіз нормативних вимог НБУ та їх адаптації банками.
3. Статистика підозрілих банківських операцій та заблокованих коштів (2020–2024 рр.).
4. Побудова інтегрального показника комплаєнс-ризиків.
5. Розробка рекомендацій для підвищення ефективності банківського фінансового моніторингу.

Для оцінки того, наскільки ефективно банки здійснюють фінансовий моніторинг, варто орієнтуватися на ключові фінансові показники: обсяг активів, чистий прибуток або збиток, рентабельність (ROA та ROE), показник достатності капіталу (CAR), рівень проблемної заборгованості (NPL), а також показники ліквідності, наприклад LCR чи інші доступні метрики. Окрім стандартних інструментів аналізу, у період воєнних ризиків доцільно застосовувати SWOT-аналіз – він допомагає комплексно оцінити сильні та слабкі сторони системи фінмоніторингу, а також зовнішні загрози й можливості. Цей метод дозволяє комплексно поєднати результати кількісного аналізу (динаміка підозрілих операцій, фінансові показники банків) та якісних оцінок (регуляторні зміни, міжнародні стандарти, вплив воєнних ризиків).

SWOT-аналіз дає змогу [47]:

- визначити сильні сторони (наприклад, цифровізація процесів фінмоніторингу, нарощення банками комплаєнс-функцій);
- ідентифікувати слабкі сторони (залежність від державної підтримки, високий рівень NPL у держбанках, кадрові проблеми в комплаєнс-відділах);
- оцінити можливості (залучення іноземного капіталу, співпраця з міжнародними організаціями, розвиток штучного інтелекту у фінмоніторингу);
- зафіксувати загрози (воєнні ризики, валютна нестабільність, санкційний тиск, загроза обходу контролю через криптовалюти чи псевдоблагодійні фонди).

Таким чином, SWOT-аналіз у банківському секторі виступає не лише інструментом підсумкового узагальнення, але й засобом стратегічного

прогнозування. Його результати можуть бути використані для формування рекомендацій щодо вдосконалення системи AML/CFT в Україні, особливо в умовах воєнних викликів.

З метою отримання узагальненої оцінки пропонується сформувати інтегральний показник, який характеризуватиме загальний рівень комплаєнс-ризиків банку. Методологія включає такі етапи:

1. Формування системи часткових показників (за трьома блоками: організація комплаєнсу, операційні ризики, санкції регулятора).
2. Нормалізація показників з урахуванням прямого та зворотного впливу на ризик.
3. Визначення вагових коефіцієнтів методом Фішберна.
4. Розрахунок композитного індикатора, який показує рівень накопичення AML-ризиків у банку.
5. Інтерпретація результатів через шкалу рівнів ризику.

Отриманий інтегральний показник дозволить: зіставити банки між собою; оцінити ефективність їх системи AML/CFT; визначити банки з підвищеним ризиком; встановити динаміку комплаєнс-ризиків у часі (до війни, під час війни, після початку повномасштабного вторгнення).

Переваги запропонованої методики:

1. Поєднує фінансовий моніторинг і банківську діяльність, оскільки комплаєнс-ризик – це внутрішній розріз фінмоніторингу, що напряду впливає на його результативність.
2. Відповідає міжнародним підходам FATF та Basel Committee, де акцент робиться на ризик-орієнтованому управлінні.
3. Дозволяє працювати з доступними джерелами, включаючи дані НБУ про штрафи та політики банків.
4. Створює можливість кількісного аналізу, а не лише описової характеристики.
5. Може бути використана для регресійної моделі, де інтегральний показник виступає залежною чи незалежною змінною.

Для комплексної оцінки ефективності функціонування системи фінансового моніторингу у п'яти обраних банках України доцільно розрахувати інтегральний показник ефективності фінмоніторингу (ІПЕФМ). Цей показник дає можливість узагальнити вплив ключових фінансових, ризикових та регуляторних параметрів на загальний рівень AML/CFT-стійкості банки.

Таблиця 2.3 – Складові інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу

Група	Показник	Позначення	Очікуваний вплив
Прибутковість	Рентабельність активів	ROA	+
	Рентабельність капіталу	ROE	+
Ризики та якість портфеля	Частка NPL-кредитів	NPL	—
Стійкість	Коефіцієнт достатності капіталу	H2	+
Ліквідність	Коефіцієнт LCR	LCR	+
Регуляторний тиск	Сума штрафів НБУ/кількість застосованих заходів	AMLviol	—

Джерело: сформовано автором

Оскільки показники мають різну розмірність, вони були стандартизовані за формулою:

$$Z_i = \frac{x_i - \min(x)}{\max(x) - \min(x)} \quad (2.1)$$

Причому для негативних показників (NPL, AMLviol):

$$Z_i^- = 1 - Z_i \quad (2.2)$$

Інтегральний показник розраховується як середнє зважене нормалізованих індикаторів:

$$\text{ІПЕФМ} = 0,25 \times \text{ROA}_Z + 0,20 \text{ ROE}_Z + 0,20 \times \text{H2}_Z + 0,10 \times \text{NPL}_Z + 0,15 \times \text{LCR}_Z + 0,10 \times \text{AMLviol}_Z$$

Вагові коефіцієнти субпоказників у складі інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу визначені методом експертного оцінювання, який базується на їх відносному впливі на стабільність банку та якість функціонування AML/CFT-системи. Найвищу вагу (0,25) отримав показник ROA, оскільки прибутковість безпосередньо визначає можливості

банку фінансувати та підтримувати ефективні процеси фінансового моніторингу. Показники ROE та H2 отримали ваги по 0,20, що відповідає їх ролі у забезпеченні капітальної стійкості та довгострокової надійності. Показник LCR (0,15) враховує важливість ліквідності в умовах макрофінансової нестабільності. Частка непрацюючих кредитів (0,10) та AML-штрафи (0,10) відображають ризиковість операцій банку та наявність порушень, але їх вплив є менш критичним, тому ваги є нижчими. Обрана структура ваг забезпечує збалансоване поєднання фінансових, ризикових і регуляторних параметрів відповідно до методологічних принципів FATF та наукових підходів до оцінювання ефективності AML/CFT-системи.

Для інтерпретації результатів інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу (ІПЕФМ) було застосовано формулу Стерджеса, що дозволяє встановити оптимальну кількість інтервалів для групування значень показника. Оскільки вибірка містить п'ять спостережень, згідно з формулою:

$$k = 1 + 3,322 \log_{10} (n) \quad (2.3)$$

$$k = 1 + 3,322 \log_{10} (5) = 3,322$$

отримано $k \approx 3$ інтервали.

Таким чином, методи та інструменти фінансового моніторингу у воєнний час повинні забезпечувати комплексне охоплення ризиків, оперативність реагування та міжнародну інтеграцію. Поєднання статистичних, аналітичних та цифрових підходів дозволяє створити адаптивну систему, здатну ефективно протидіяти фінансовим загрозам, пов'язаним із війною.

Дослідження банківського сектору у сфері фінансового моніторингу у воєнних умовах спирається на поєднання статистичного аналізу банківських операцій, моделювання ризиків, аналізу нормативної бази та міжнародних стандартів. Це дозволяє сформулювати цілісну оцінку ефективності банків як ключових суб'єктів первинного фінансового моніторингу та визначити напрями їх адаптації до воєнних викликів.

Під час війни роль фінансового моніторингу в банках суттєво зростає, адже саме банківські установи першими реагують на потенційні фінансові

ризика. Їхня робота у сфері AML/CFT ґрунтується на поєднанні статистичного аналізу, економіко-математичних моделей, порівнянні з міжнародними стандартами та уважному відстеженні змін у регуляторній базі. Такий підхід допомагає своєчасно виявляти підозрілі операції, оцінювати ризики та формувати сценарії стійкості банківської системи в умовах воєнного стану.

Застосування як кількісних, так і якісних методів дозволяє не лише відстежувати масштаби підозрілих транзакцій, а й оцінювати реальну результативність заходів, які впроваджують банки та регулятор. Використання цифрових рішень, дотримання вимог FATF та постійний аналіз нормативних змін забезпечують адаптивність фінансової системи до воєнних ризиків. Тому дослідження банківського сектору за 2020–2024 рр. дає повну картину ефективності фінансового моніторингу і дозволяє визначити шляхи його подальшого розвитку.

3. СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Динаміка та ключові тенденції розвитку фінансового моніторингу в Україні після 2022 року

В Україні органом виконавчої влади, відповідальним за фінансовий моніторинг, є Державна служба фінансового моніторингу (ДСФМ). Цей орган має спеціальний статус і є центральним виконавчим органом, що координує свою діяльність через Міністра фінансів України за визначенням Кабінету Міністрів України. В той же час, ДСФМУ виконує роль національного центру фінансової розвідки з відповідними повноваженнями для такого органу. Основні завдання та функції ДСФМУ включають збір, обробку та аналіз інформації про фінансові операції, які підлягають фінансовому моніторингу, або інформації, що може мати відношення до підозри у легалізації (відмиванні) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму [29].

Схожі структури діють у понад 100 країнах світу і мають загально визнану назву «підрозділ фінансової розвідки». Згідно з міжнародними стандартами, Державна служба фінансового моніторингу України не має правоохоронного або контролюючого статусу; вона функціонує у взаємодії з фінансовим сектором та правоохоронними органами.

Таким чином, Держфінмоніторинг, як частина фінансової розвідки, є центральним органом виконавчої влади, чий повноваження визначені законодавством України, зокрема «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Ця модель фінансової розвідки в Україні повністю відповідає міжнародним стандартам. Міжнародний аудит підтвердив ефективність правового та операційного статусу Держфінмоніторингу як адміністративного підрозділу фінансової розвідки.

Фінансовий моніторинг, який є формою фінансового контролю, має ефективність, яка визначається не лише кількістю виявлених порушень, але й кількістю запобіглих фінансових зловживань. Аналітичні дані про динаміку інформування Держфінмоніторингу щодо фінансових операцій та їх подальшої передачі до правоохоронних органів у 2020–2024 роках подано у графічній формі (рис. 3.1).

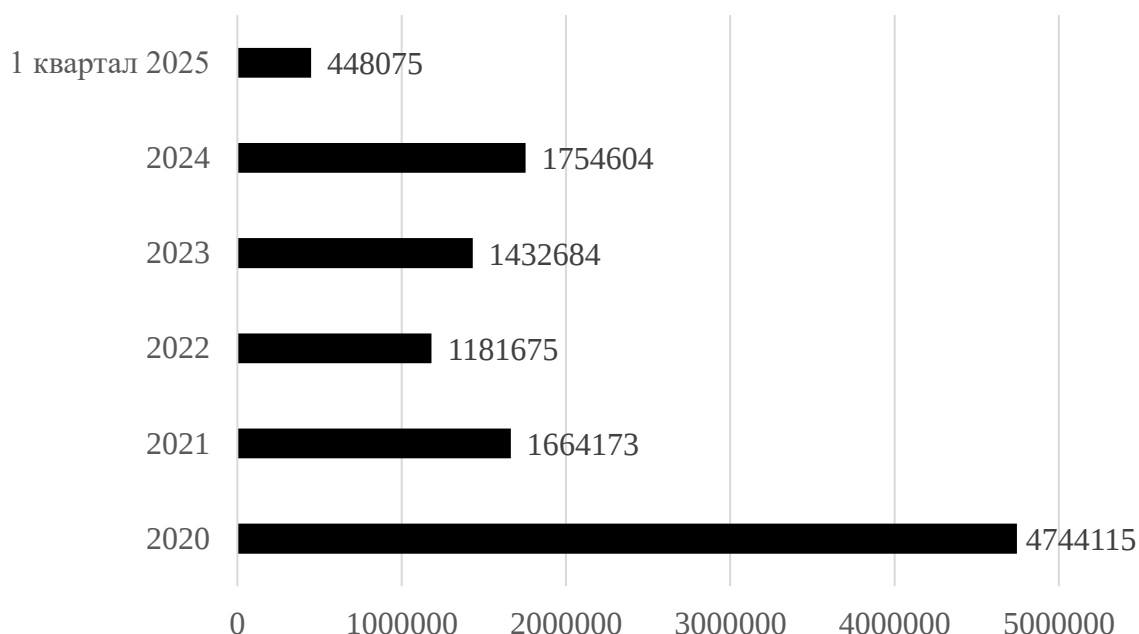


Рисунок 3.1 – Динаміка інформування СПФМ про фінансові операції протягом 2020-2024 років

Джерело: складено на основі даних [29]

Протягом I кварталу 2025 року кількість повідомлень про фінансові операції, що надійшла до Держфінмоніторингу, зросла на 18,35 % порівняно з відповідним періодом попереднього року. Серед суб'єктів первинного фінансового моніторингу найактивнішими у звітуванні залишаються банки, які формують основний масив повідомлень про операції, що підлягають фінансовому моніторингу.

Найбільшу активність у системі звітування серед суб'єктів первинного фінансового моніторингу демонструють банки, які формують основний обсяг повідомлень про фінансові операції, що підлягають моніторингу (рис. 3.2).

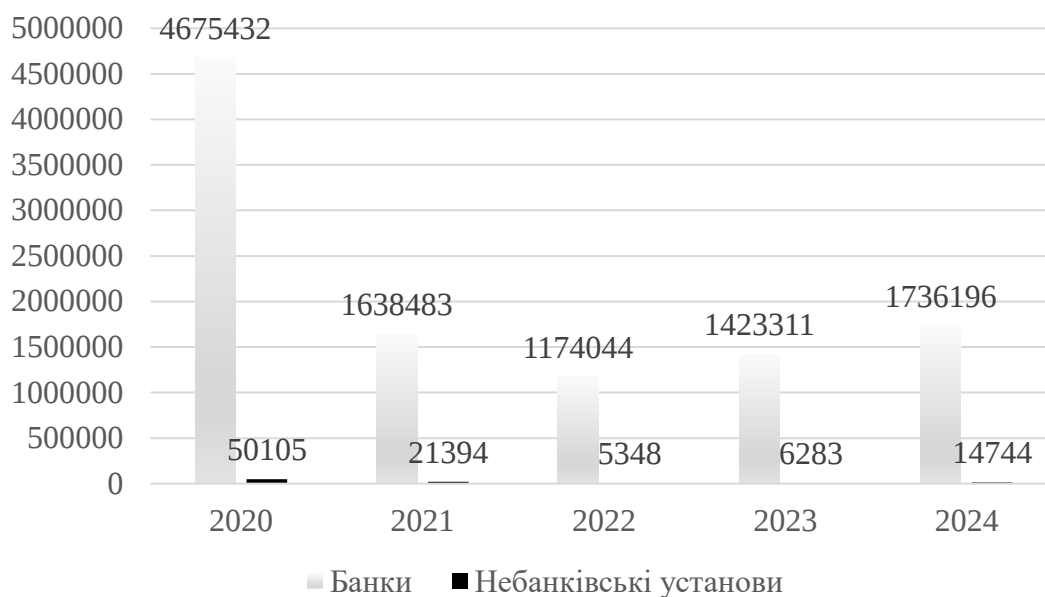


Рисунок 3.2 – Динаміка обліку Держфінмоніторингом повідомлень про фінансові операції, отриманих від банківських та небанківських установ у 2020–2024 роках

Джерело: складено на основі даних [29]

У 2024 році банки забезпечили 99,2% від загального обсягу повідомлень про фінансові операції, що підлягали моніторингу.

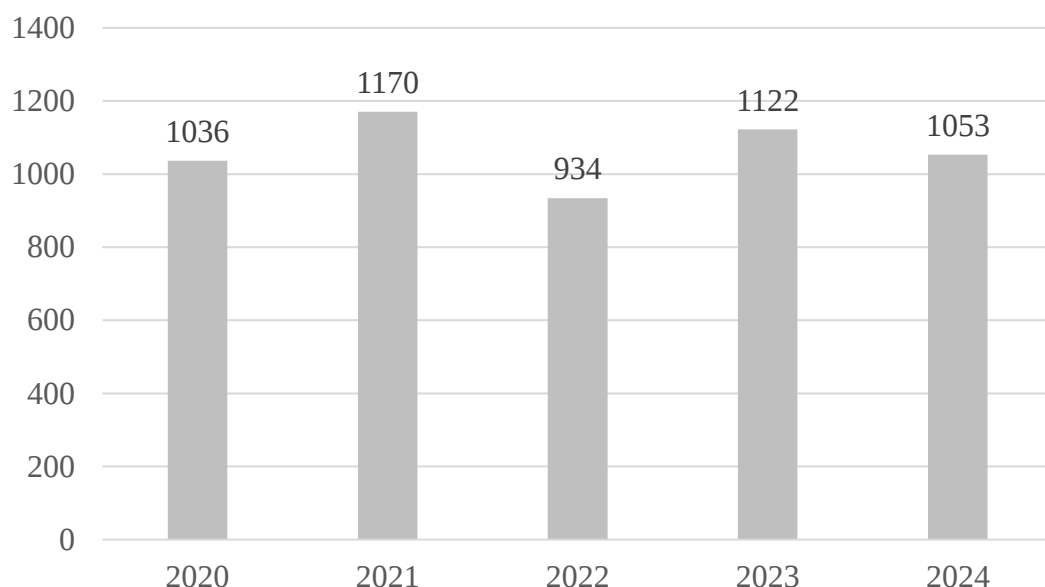


Рисунок 3.3 – Загальна кількість переданих Держфінмоніторингом матеріалів до правоохоронних органів

Джерело: складено на основі даних [29]

Крім того, у 2023–2024 роках зафіксовано збільшення кількості виявлених та переданих правоохоронним органам повідомлень про підозрілі операції (рис. 3.3), посилено контроль за потоками міжнародної фінансової та гуманітарної допомоги.

На рис. 3.4 подано статистику щодо передачі Державною службою фінансового моніторингу України (ДСФМУ) узагальнених матеріалів (УМ) та додаткових узагальнених матеріалів (ДУМ) до правоохоронних органів у 2024 році. Дані свідчать про активну взаємодію ДСФМУ з ключовими інституціями сектору безпеки та правопорядку.

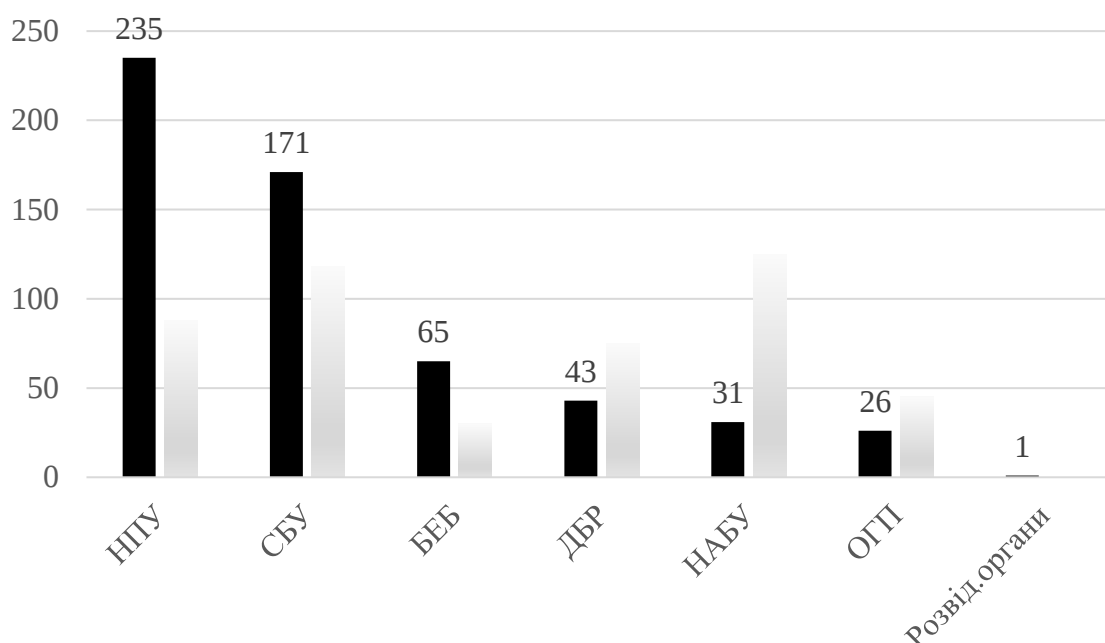


Рисунок 3.4 – Передані Держфінмоніторингом узагальнені та додатково узагальнені матеріали до правоохоронних органів у 2024 році

Джерело: складено на основі даних [29]

Найбільший обсяг матеріалів було передано Національній поліції України (НПУ) – 235 узагальнених та 88 додаткових матеріалів. Це вказує на провідну роль НПУ у розслідуванні фінансових злочинів та необхідність широкого використання результатів фінансового моніторингу у кримінальних провадженнях. Високі показники співпраці також спостерігаються з Службою безпеки України (171 УМ та 118 ДУМ), що пояснюється зростанням

актуальності виявлення схем фінансування тероризму, шпигунства та фінансових диверсій в умовах війни.

Досить значними є обсяги матеріалів, переданих до Національного антикорупційного бюро України (125 УМ та 31 ДУМ) та Бюро економічної безпеки України (65 УМ та 30 ДУМ). Це підтверджує пріоритетність боротьби з корупційними правопорушеннями та економічними злочинами, які становлять загрозу фінансовій стабільності держави. До Офісу Генерального прокурора (45 ДУМ та 26 УМ) та Державного бюро розслідувань (43 УМ та 43 ДУМ) передано менший обсяг матеріалів, однак вони також залишаються важливими учасниками системи фінансового моніторингу. Найнижчий показник спостерігається у співпраці з розвідувальними органами – лише 1 УМ, що пов’язано зі специфікою їхньої діяльності.

Отже, аналіз статистики демонструє, що у 2024 році найбільше матеріалів передавалося НПУ та СБУ, що зумовлено нагальною потребою реагувати на зростання злочинності та фінансових загроз у воєнних умовах. Водночас суттєва співпраця з НАБУ та БЕБ відображає стратегічний акцент на боротьбі з корупцією та економічними злочинами. Це свідчить про зростання ефективності фінансового моніторингу як елемента системи національної безпеки.

Таблиця 3.1 – Структура та динаміка переданих Держфінмоніторингом узагальнених та додатково узагальнених матеріалів до правоохоронних органів у 2024 році

Правоохоронні органи	2020		2021		2022		2023		2024	
	УМ	ДУМ	УМ	ДУМ	УМ	ДУМ	УМ	ДУМ	УМ	ДУМ
НПУ	198	35	345	54	147	44	212	66	235	88
СБУ	119	133	116	123	219	120	194	154	171	118
БЕБ	-	-	-	-	90	35	71	48	65	30
ДБР	7	21	20	20	34	39	54	55	43	75
НАБУ	54	114	36	74	24	72	47	120	31	125
ОГП	14	48	82	35	35	74	30	71	26	45
Розвідувальні органи	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0
ДФС	214	78	168	97	-	-	-	-	-	-
Всього	607	429	767	403	550	384	608	514	572	481

Джерело: складено на основі даних [29]

Як видно із табл. 3.1, у 2020–2024 роках структура передачі матеріалів від Держфінмоніторингу істотно трансформувалася. Головний акцент зберігся на НПУ та СБУ, але вагома частина навантаження перейшла до ДБР і БЕБ після реформ. Попри виклики, пов’язані з подіями 2022 року, система фінансового моніторингу продовжує демонструвати здатність швидко адаптуватися до нових умов. Це видно з того, що навіть під час війни зберігається активна та результативна співпраця з правоохоронними органами. Держфінмоніторинг і надалі координує роботу та обмін даними з міжнародними партнерами й компетентними органами інших країн, які займаються боротьбою з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та поширенням зброї масового знищення.

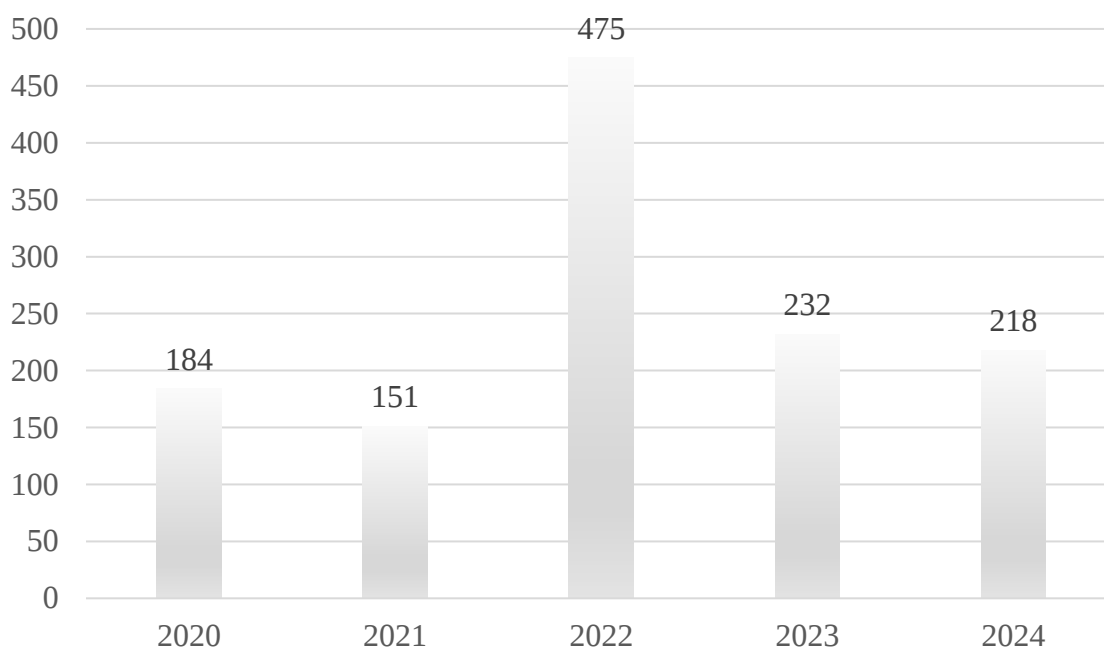


Рисунок 3.5 – Динаміка кількості призупинених фінансових операцій Державною службою фінансового моніторингу України протягом 2020–2024 рр., осіб

Джерело: складено на основі даних [29]

Одним із ключових індикаторів ефективності системи є не тільки кількість матеріалів, переданих слідчим органам, але й число призупинених фінансових операцій – цей показник свідчить про спроможність системи

своєчасно реагувати на ризики й блокувати підозрілі транзакції в режимі реального часу. Динаміка цього показника у 2020–2024 роках подана на рис. 3.5.

Як видно із рис. 3.5, у 2020–2021 рр. кількість таких операцій залишалася відносно стабільною (184 та 151 випадок відповідно), що відображало відносно передбачуване функціонування фінансової системи. Проте вже у 2022 році, з початком повномасштабної агресії Росії проти України, показник різко зріс до 475 випадків. Такі зміни пов’язані з широким запровадженням санкцій, посиленням контролем операцій, що можуть містити ризики обходу обмежень, а також з підвищеною увагою до транскордонних платежів та діяльності гуманітарних фондів.

У 2023–2024 роках кількість зафіксованих випадків стабілізувалася на рівні 232 та 218. Це свідчить про те, що система фінансового моніторингу поступово пристосувалася до кризових умов, запровадила ефективніші інструменти автоматизованого аналізу й змогла зменшити навантаження, характерне для перших місяців війни. Тож різкий стрибок у 2022 році, а згодом – вирівнювання показників демонструють, що українська система фінансового моніторингу лишається гнучкою та стійкою й може швидко реагувати на нові ризики, притаманні воєнному періоду. У 2024 році служба підтримувала обмін (рис. 3.6).

Як видно із рис. 3.6 у 2020 році співпраця була відносно збалансованою: 328 запитів надіслано та 338 отримано. У 2021 році спостерігається значне зростання активності з боку Держфінмоніторингу – кількість надісланих запитів сягнула 591 проти 373 отриманих, що свідчить про підвищену потребу в міжнародному інформаційному обміні. Водночас у 2022 році відбулося різке зниження обох показників, особливо кількості надісланих запитів (124 проти 245 отриманих), що можна пов’язати з початком повномасштабної війни та зміною пріоритетів у роботі системи фінансового моніторингу.

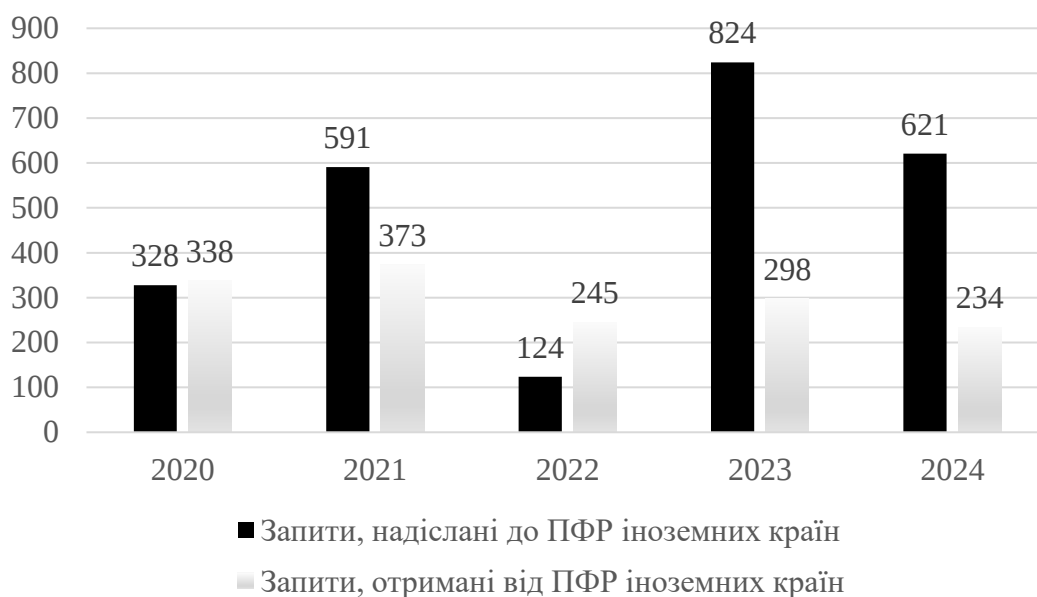


Рисунок 3.6 – Показники співпраці Держфінмоніторингу з іноземними ПФР у 2020–2024 роках

Джерело: складено на основі даних [29]

У 2023 році відбулося суттєве зростання активності: кількість надісланих запитів різко збільшилася до 824, що є піковим значенням за весь аналізований період, тоді як кількість отриманих запитів становила 298. У 2024 році рівень співпраці залишився високим – 621 запит надіслано та 234 отримано, хоча й дещо знизився порівняно з 2023 роком.

У 2024 році Держфінмоніторинг найбільшу активність у надсиланні інформаційних запитів продемонстрував у співпраці з: ПФР Польщі – 54 запити, ПФР Болгарії – 32 запити, ПФР Туреччини – 29 запитів, ПФР США та ОАЕ – по 27 запитів, ПФР Кіпру – 25 запитів, ПФР Австрії – 24 запити, ПФР Великої Британії – 23 запити.

Загалом аналіз показує, що у воєнний період міжнародна співпраця Держфінмоніторингу значно активізувалася. Україна переважно виступає ініціатором інформаційних запитів, що пояснюється необхідністю відстеження міжнародних фінансових потоків, контролю за санкційними ризиками та протидії схемам фінансування агресії.

Вітчизняні банки здійснюють постійну взаємодію з Державною службою фінансового моніторингу України. У межах цієї співпраці вони передають інформацію про порогові та підозрілі фінансові операції. Крім того, банки зобов'язані інформувати Держфінмоніторинг про виявлені невідповідності між даними щодо кінцевих бенефіціарних власників, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань, та інформацією, отриманою під час проведення належної перевірки клієнта. У разі отримання запитів чи повідомлень від Держфінмоніторингу банки також мають надавати необхідні відомості та пояснення.

На рис. 3.7 представлено частку повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу та були подані банківськими установами, у загальному масиві звітів, отриманих Держфінмоніторингом від інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу впродовж 2020-2024 років.

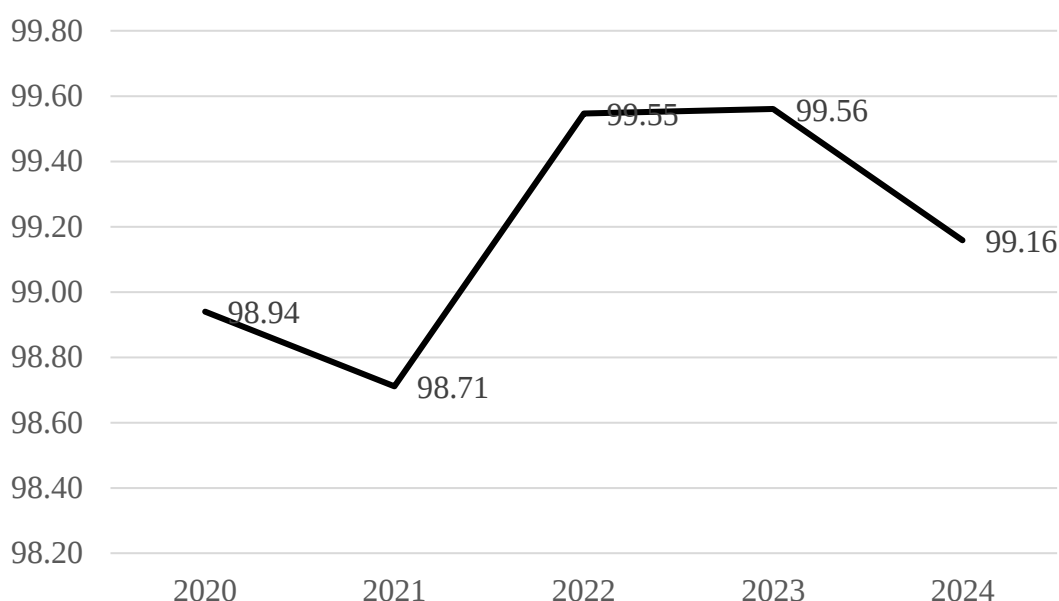


Рисунок 3.7 – Частка повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, поданих банками, від загальної кількості повідомлень, зареєстрованих Держфінмоніторингом від інших СПФМ протягом 2020–2024 років, %

Джерело: складено на основі даних [29]

Аналіз структури цих повідомлень свідчить, що саме на банки припадає переважна більшість інформації про фінансові операції, які підлягають моніторингу – від 98,71 % до 99,56 % від загальної кількості звітів. Це підтверджує, що банківські установи є найбільш активними суб'єктами первинного фінансового моніторингу. Така ситуація зумовлена значним обсягом клієнтської бази банків та великою кількістю і масштабністю фінансових операцій, які вони обслуговують. Крім того, банки пропонують широкий спектр продуктів і послуг, що приваблюють як нових, так і наявних клієнтів, а також дозволяють проводити операції на значні суми, що підвищує інтенсивність фінансового моніторингу в банківському секторі.

Таким чином, узагальнюючи аналіз динаміки та структури повідомлень, що надходять від банківських установ, можна ствердити, що саме банківський сектор формує основний інформаційний потік у системі фінансового моніторингу України. Висока частка банківських звітів свідчить не лише про масштабність їхньої діяльності, а й про ключову роль банків у виявленні ризикових операцій та передачі відповідної інформації до Держфінмоніторингу.

Враховуючи провідну роль банків у забезпеченні прозорості фінансових операцій та протидії відмиванню коштів, логічним наступним етапом дослідження є оцінка ефективності функціонування системи фінансового моніторингу, що дозволить визначити результативність вжитих заходів, рівень адаптивності банків до зростаючих ризиків та відповідність їхньої діяльності міжнародним стандартам.

3.2. Оцінка ефективності функціонування системи фінансового моніторингу

Аналіз показників ефективності фінансового моніторингу є ключовим інструментом оцінки здатності банківської системи України протидіяти ризикам відмивання коштів та фінансування тероризму. В умовах тривалих

воєнних дій, структурних трансформацій економіки та підвищеного рівня фінансових загроз особливе значення набуває вивчення динаміки таких індикаторів, як кількість підозрілих транзакцій, обсяг заблокованих коштів, витрати банків на комплаєнс та рівень відповідності внутрішніх політик міжнародним стандартам FATF. Такий аналіз дозволяє не лише оцінити результативність заходів фінансового моніторингу окремих банків, а й виявити системні тенденції, потенційні ризики та напрями підвищення ефективності роботи фінансового сектору в умовах воєнної нестабільності.

Для оцінки оберемо 5 банків: АТ «КБ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «Укрсиббанк» та АТ «Універсал Банк».

Таблиця 3.2 – Рейтинг стійкості банків України за 2020-2024 рр.

Банки	2020	Рейтингова позиція	2021	Рейтингова позиція	2022	Рейтингова позиція	2023	Рейтингова позиція	2024	Рейтингова позиція
АТ «КБ «ПриватБанк»	3,91	6	3,63	9	4,04	6	4,09	5	3,98	6
АТ «Ощадбанк»	3,49	10	3,34	15	3,61	9	3,65	12	3,81	9
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	4,66	1	4,31	1	4,34	2	4,37	2	4,39	2
АТ «Укрсиббанк»	4,16	4	4,16	3	4,39	1	4,53	1	4,48	1
АТ «Універсал Банк»	3,23	14	3,59	11	3,84	7	3,82	9	3,83	8

Джерело: складено на основі даних [36]

Для глибшої оцінки рівня надійності та ефективності функціонування фінансового моніторингу доцільним є звернення до аналітичних рейтингів та оцінок відповідності банків вимогам AML/CFT. За даними Міністерства фінансів України [36], у 2020–2024 роках.

Аналіз даних табл. 3.2 свідчить про відносну стабільність позицій банків із іноземним капіталом в рейтингу стійкості протягом 2020-2024 рр. Лідируючі позиції посіли АТ «Райффайзен Банк Аваль» та АТ «Укрсиббанк», які демонстрували найвищі оцінки ефективності (4,31-4,66 та 4,16-4,53 відповідно).

Це свідчить про високий рівень впровадження міжнародних стандартів AML/CFT, стійкість бізнес-моделей та якісну систему ризик-менеджменту.

Варто підкреслити, що саме ці банки змогли зберегти або навіть покращити свої позиції під час повномасштабної війни, що свідчить про їхню здатність швидко адаптуватися до зовнішніх викликів.

Серед державних установ АТ «КБ ПриватБанк» утримував доволі стабільні позиції – загалом у межах 5-9 місця. Хоча окремі показники коливалися, банк залишався у верхній частині рейтингу. АТ «Ощадбанк» демонстрував менш рівну динаміку: у 2021 році він опустився до 15 місця і лише частково зміг відновити позиції згодом. Це вказує на те, що державні банки гостріше реагують на воєнні ризики та значною мірою залежать від державної політики.

АТ «Універсал Банк» показав упевнений поступ: з 14 місця у 2020 році він піднявся до 8-го у 2024-му. Такий прогрес пояснюється успішністю цифрової моделі (зокрема завдяки «Монобанк») та посиленням фокусом на фінансовому моніторингу. Загалом аналіз свідчить, що банки з розвиненими комплаєнс-процесами та міжнародною практикою легше адаптувалися до умов війни, тоді як державні установи залишаються більш вразливими до системних ризиків.

З огляду на результати рейтингової оцінки стійкості, логічним наступним етапом є аналіз активів обраних банків. Динаміка їхніх активів відображає не лише масштаб діяльності, а й здатність накопичувати ресурси, підтримувати ліквідність і виконувати зобов'язання у кризові періоди.

Порівняння активів (табл. 3.3) у розрізі років дозволить виявити, які банки зберігали або нарощували свою ресурсну базу при воєнних викликах, а які зазнавали скорочення. Це дасть змогу глибше оцінити ефективність їхньої бізнес-моделі, а також визначити взаємозв'язок між розміром активів, рівнем фінансової стійкості та результативністю системи фінансового моніторингу.

**Таблиця 3.3 – Банки України за обсягом активів, 2020-2024 рр., млн.
грн.**

Банки	2020	2021	2022	2023	2024
АТ «КБ «ПриватБанк»	566 179	582 851	737 414	879 800	956 714
АТ «Ощадбанк»	268 759	249 938	298 158	371 879	457 060
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	113 628	133 652	187 290	203 552	236 318
АТ «Укрсиббанк»	74 638	79 520	113 073	146 584	172 083
АТ «Універсал Банк»	36 926	60 207	95 221	127 802	154 417

Джерело: складено на основі даних [30 та додатку Б, В, Г, Д, Е]

Аналіз динаміки активів обраних банків України у 2020–2024 роках (табл. 3.3) свідчити про стійку тенденцію до їх зростання при складних воєнних та економічних умовах. Лідером за масштабами діяльності є АТ «КБ «ПриватБанк», активи якого зросли із 566,2 млрд грн у 2020 р. до 956,7 млрд грн у 2024 р., що підкреслює його ключову роль у фінансовій системі країни. Подібну позитивну динаміку демонструє АТ «Ощадбанк», який збільшив обсяг активів майже в 1,7 раза, з 268,8 млрд грн до 457,1 млрд грн, що свідчить про посилення його позицій як державної банківської установи.

Серед приватних та іноземних банків також спостерігається активне нарощування ресурсної бази. Так, АТ «Райффайзен Банк Аваль» майже подвоїв активи, досягнувши 236,3 млрд грн у 2024 р., а АТ «Укрсиббанк» за той самий період збільшивши їх більш ніж удвічі – з 74,6 млрд грн до 172,1 млрд грн. Найдинамічніший приріст показав АТ «Універсал Банк», активи якого зросли в понад чотири рази, що свідчить про агресивну стратегію розвитку, розширення клієнтської бази та активне впровадження цифрових продуктів. Загалом зростання активів усіх п'яти банків вказує на зміцнення їх фінансової стійкості, здатність адаптуватися до викликів воєнної години та ефективне управління ризиками.

Аналіз динаміки активів дозволив визначити масштаби діяльності банків та їхню здатність акумулювати фінансові ресурси у воєнних умовах. Проте для повної оцінки ефективності функціонування банківської системи доцільно перейти до аналізу чистого прибутку, адже саме цей показник відображає

результативність управління активами, якість кредитного портфеля, рівень витрат на комплаєнс та здатність банків генерувати дохід. Порівняння прибутковості банків у 2020-2024 роках дозволити не лише визначити їх конкурентоспроможність, а й оцінити фінансову стійкість та ефективність реалізації заходів фінансового моніторингу (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Рейтинг банків України за обсягом чистого прибутку, 2020-2024 рр., млн. грн

Банки	2020	2021	2022	2023	2024
АТ «КБ «ПриватБанк»	24302	35050	30197	37 765	40 141
АТ «Ощадбанк»	2776	1055	640	5978	7893
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	4075	4873	1573	4781	4276
АТ «Укрсиббанк»	1312	3319	3559	4220	4045
АТ «Універсал Банк»	686	3072	2159	1797	3686

Джерело: складено на основі даних [30 та додатку Б, В, Г, Д, Е]

Висновок за даними табл. 3.4 свідчить, що найбільш прибутковим банком України протягом 2020-2024 рр. залишався АТ «КБ «ПриватБанк», який демонстрував стабільне зростання чистого прибутку навіть у воєнний період. Це підтверджує його провідні позиції на ринку та високу ефективність управління активами та ризиками.

У 2023-2024 роках АТ «Ощадбанк» також продемонстрував помітне покращення фінансових результатів, що свідчить про його здатність адаптуватися до умов війни та підвищувати ефективність роботи. Прибутковість АТ «Райффайзен Банк Аваль» та АТ «Укрсиббанк» залишалася стабільною, хоча й менш динамічною порівняно з провідними банками. Це свідчить про їх більш стриману, консервативну бізнес-модель. АТ «Універсал Банк» мав певні коливання, однак у 2024 році продемонстрував суттєве зростання прибутку, що, ймовірно, пов'язано з розширенням цифрових сервісів. Загалом аналіз підтверджує, що провідні банки України зберігають прибутковість навіть у воєнних умовах, що є важливим маркером їхньої фінансової стійкості та ефективності систем фінансового моніторингу.

Після розгляду динаміки чистого прибутку логічно перейти до аналізу відносних показників ефективності (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Оцінка відносних показників ефективності діяльності банків, 2020-2024 рр.

Банки	ROA, %	ROE, %	H2 (Hрк), %	NPL, %	LCR, %
2020 р.					
АТ «КБ «ПриватБанк»	4,29	46,01	28,09	74	218,18
АТ «Ощадбанк»	1,03	12,66	19	47,6	232,97
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	3,59	31,61	18,04	3,2	467,56
АТ «Укрсиббанк»	1,76	16,22	24,48	5,4	161,61
АТ «Універсал Банк»	1,86	25,79	15,22	17,4	250,04
2021 р.					
АТ «КБ «ПриватБанк»	6,01	52,62	18,33	69,9	200,36
АТ «Ощадбанк»	0,42	4,82	15,48	33,1	149,62
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	3,65	31,28	13,71	2,2	318,18
АТ «Укрсиббанк»	4,17	34,77	20,26	8,6	220,27
АТ «Універсал Банк»	5,10	45,69	15,09	1,7	376,46
2022 р.					
АТ «КБ «ПриватБанк»	4,09	52,25	23,78	69,2	260,14
АТ «Ощадбанк»	0,21	2,89	14,48	46,4	241,39
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	0,84	9,22	18,62	12,8	33,69
АТ «Укрсиббанк»	3,15	27,16	41,55	14,8	286,73
АТ «Універсал Банк»	2,27	23,46	25,52	14,3	741,21
2023 р.					
АТ «КБ «ПриватБанк»	4,29	44,51	21,75	63	266,09
АТ «Ощадбанк»	1,61	20,82	16,57	46	314,61
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	2,35	21,90	22,06	15,3	234,99
АТ «Укрсиббанк»	2,88	24,36	52,81	19,1	242,28
АТ «Універсал Банк»	1,41	15,53	24,97	5,3	555,8
2024 р.					
АТ «КБ «ПриватБанк»	4,20	40,49	14,96	55,1	377,91
АТ «Ощадбанк»	1,73	22,80	13,98	37,7	306,38
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	1,81	15,28	16,03	9,8	451,31
АТ «Укрсиббанк»	2,35	18,93	27,21	12,5	345,31
АТ «Універсал Банк»	2,39	24,01	16,4	4,3	598,84

Джерело: складено на основі даних [30 та додатку Б, В., Г, Д, Е]

Такі індикатори, як рентабельність активів (ROA) і рентабельність капіталу (ROE), показують, наскільки ефективно банк використовує свої ресурси для отримання прибутку. А коефіцієнт достатності капіталу (H2) демонструє, наскільки банк здатний покривати ризики та зберігати стабільність у складних економічних умовах. Водночас частка прострочених кредитів

(NPLratio) характеризує якість кредитного портфеля та рівень кредитних ризиків, а показники ліквідності (LCR) свідчать про здатність банку своєчасно виконувати зобов'язання перед клієнтами. Комплексна оцінка цих показників дасть змогу визначити не лише фінансову надійність банків, а й ефективність реалізації системи фінансового моніторингу у воєнний період.

Аналіз відносних показників ефективності діяльності п'яти провідних банків України у 2020-2024 рр. засвідчує суттєві коливання у їхній фінансовій стійкості та прибутковості, зумовлені впливом воєнних та макроекономічних чинників. Найвищі показники рентабельності активів (ROA) та власного капіталу (ROE) традиційно демонстрував АТ «КБ «ПриватБанк», що свідчить про його здатність генерувати значні прибутки навіть у кризових умовах.

Водночас високий рівень проблемних кредитів (NPL) і надалі залишався для банку суттєвим викликом. АТ «Ощадбанк» упродовж усього періоду демонстрував стримані результати: його рентабельність була нижчою за середній рівень по ринку, а частка NPL стабільно перевищувала показники більшості конкурентів, що вказує на підвищений кредитний ризик.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» та АТ «Укрсиббанк» зберігали загальну стійкість, хоча їхні ROA та ROE у 2022–2023 роках помітно просіли через воєнний тиск. У 2024 році обидва банки поступово відновили позиції завдяки зниженню частки проблемних кредитів і підтриманню високих рівнів ліквідності.

АТ «Універсал Банк» традиційно вирізнявся високими значеннями LCR, що підтверджує його здатність упевнено проходити короткострокові стреси. Рентабельність банку також залишалася доволі стабільною, що свідчить про ефективність його бізнес-моделі.

У 2020–2024 роках банки працювали в умовах посиленого регуляторного нагляду та переходу до ризик-орієнтованого підходу у фінансовому моніторингу, що суттєво позначилося на їх прибутковості, ліквідності та якості активів.

Зокрема, посилення вимог НБУ щодо верифікації клієнтів і блокування підозрілих транзакцій сприяло покращенню якості кредитних портфелів більшості банків – рівень проблемних кредитів (NPL) поступово знижувався. Наприклад, у АТ «КБ «ПриватБанк» частка NPL скоротилась із 74% у 2020 р. до 55,1% у 2024 р., що є результатом як очищення портфелю, так і впровадження нових процедур KYC (Know Your Customer) та внутрішнього комплаєнс-контролю.

Подібна динаміка простежується й у АТ «Ощадбанк» (зниження з 47,6% до 37,7%) та АТ «Райффайзен Банк Аваль», де показник зріс із 3,2% до 9,8% унаслідок зміни структури ризиків у воєнний період.

Паралельно з цим збільшення витрат на дотримання вимог у сфері AML/CFT та розгортання ІТ-рішень для моніторингу операцій певною мірою стримувало зростання прибутковості банків. Це найбільш відчутно проявилось у 2022–2023 роках, коли значна частина ресурсів спрямовувалася на підтримання стабільності. Наприклад, ROE АТ «КБ «ПриватБанк» знизився з 52,6% у 2021 році до 40,5% у 2024-му, що може бути пов'язано з вищими адміністративними витратами на управління ризиками та виконання процедур фінмоніторингу.

Водночас посилення регуляторних вимог щодо ліквідності та управління ризиками дало позитивний результат: коефіцієнт LCR виріс у всіх розглянутих банках. Так, у АТ «КБ «ПриватБанк» він зріс із 218% до 378%, а в АТ «Універсал Банк» – із 250% до майже 600%. Це свідчить, що поєднання вимог фінансового моніторингу та регуляторних заходів сприяло підвищенню стійкості банківської системи.

Показник достатності капіталу (H2) у всі роки залишався вищим за мінімальний норматив НБУ, незважаючи на воєнні ризики та витрати, пов'язані з модернізацією систем протидії відмиванню коштів. У більшості банків спостерігається поступове зниження H2 після 2021 р., що пов'язано з активізацією кредитування й водночас зростанням резервів на покриття потенційних ризиків, виявлених у процесі фінансового моніторингу.

У цілому результати аналізу показують, що банківська система України змогла втриматися навіть у складних умовах воєнного періоду. Більшість банків зберігали високий рівень ліквідності, що дозволяло їм своєчасно виконувати свої зобов'язання. Водночас однією з головних проблем залишається велика частка непрацюючих кредитів, особливо у державних банках. Комерційні установи з іноземним капіталом продемонстрували кращу здатність швидко перебудовуватися та реагувати на нові ризики.

Отже, механізми фінансового моніторингу та банківського нагляду відіграли важливу роль у підтриманні стабільності сектору. Однак зменшення обсягу проблемних активів і подальше вдосконалення систем управління ризиками залишаються пріоритетними напрямками.

Аналіз фінансових результатів провідних банків за 2022–2024 роки показує, що, попри воєнні та економічні виклики, більшість установ змогли покращити свою роботу. Банківський сектор продемонстрував достатній рівень стійкості, здатність адаптуватися до нових умов і поступове відновлення основних фінансових показників.

Лідери ринку зберігають сильні позиції в рейтингах стійкості, що свідчить про ефективне управління та продуману бізнес-стратегію. «ПриватБанк» продовжує бути найбільшим гравцем за розміром активів, капіталу та прибутку, що підтверджує його системне значення для економіки країни. Інші великі банки, зокрема «Ощадбанк» та «Райффайзен Банк Аваль», також демонструють позитивну динаміку, що говорить про загальне посилення конкуренції та розвиток банківського ринку.

З огляду на результати аналізу ключових фінансових показників, конкурентних позицій банків та загальної динаміки розвитку банківської системи України у 2020-2024 роках, доцільним є узагальнення отриманих висновків у форматі SWOT-аналізу. Такий підхід дозволяє системно оцінити внутрішні сильні та слабкі сторони банківського сектору, а також виявити зовнішні можливості та загрози, що можуть вплинути на його функціонування

в коротко- та середньостроковій перспективі. Нижче представлено SWOT-аналіз банківської системи України (таблиця 3.6).

Узагальнюючи, можна стверджувати, що банківський сектор України продемонстрував здатність не лише виживати, а й розвиватися в умовах тривалих викликів, забезпечуючи стабільну роботу, підтримку економіки та фінансову стійкість країни. Подальше зростання ефективності діяльності банків потребує збереження макрофінансової стабільності, підтримки реформ та активного впровадження інновацій у фінансовому секторі.

Таблиця 3.6 – SWOT-аналіз стану банківської системи України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Лідируючі банки (ПриватБанк, Укрсиббанк, Райффайзен Банк) демонструють фінансову стійкість 2. Значне зростання активів, власного капіталу та прибутку більшості банків 3. Активне впровадження цифрових технологій (зокрема, Монобанк, ПриватБанк) 4. Зростаюча частка кредитування малого та середнього бізнесу 5. Покращення показників капіталізації та ліквідності	1. Високий рівень NPL у державних банках, попри загальне скорочення проблемних кредитів 2. Залежність від державної підтримки та міжнародної фінансової допомоги 3. Повільні темпи зростання прибутковості в окремих установах 4. Вплив воєнних ризиків на якість застав і фінансовий стан позичальників 5. Концентрація ринку: кілька банків домінують за ключовими показниками
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Подальше зміцнення цифрової інфраструктури банківської системи 2. Зростання попиту на банківські послуги з боку бізнесу та населення 3. Можливість залучення іноземного капіталу та інвестицій через стабілізацію сектору 4. Розширення кредитування в поствоєнний період відновлення економіки 5. Розвиток партнерств з міжнародними фінансовими організаціями	1. Тривала війна та загроза нових руйнувань інфраструктури 2. Волатильність валютного курсу та зростання валютних ризиків 3. Нестабільність макроекономічного середовища та держборгу 4. Потенційні проблеми зі сплатою заборгованості внаслідок зниження доходів населення 5. Геополітична невизначеність та вплив зовнішньоекономічних шоків

Джерело: сформовано автором

Водночас, попри наявність сильних сторін і значних можливостей для розвитку, важливим елементом оцінки ефективності діяльності банків залишається їхня відповідність вимогам регулятора у сфері фінансового

моніторингу. Недотримання стандартів належної перевірки клієнтів, ризик-орієнтованого підходу та процедур виявлення підозрілих фінансових операцій може призвести не лише до погіршення репутації установи, але й до застосування Національним банком України штрафних санкцій. Це, у свою чергу, впливає на фінансову стійкість, конкурентні позиції та довіру з боку клієнтів і міжнародних партнерів.

З метою більш детального висвітлення цього аспекту, нижче подано узагальнену інформацію щодо застосованих НБУ заходів впливу та штрафів до провідних банків України у 2020-2025 рр. (таблиця 3.7).

Таблиця 3.7 – Заходи на штрафи НБУ за порушення вимог фінансового моніторингу за 2020-2025 рр.

Банк	Період	Захід / штраф	Сума, грн.
АТ «КБ «ПриватБанк»	Лютий 2021	За порушення порядку зупинення фінансових операцій	Письмове застереження
	2024	Штраф НБУ за порушення вимог фінансового моніторингу	10 000 000
АТ «Ощадбанк»	2024	Штраф за невиконання обов’язків первинного фінансового моніторингу та ризик-орієнтованого підходу	≈ 33 760 000
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	2021	Письмове застереження, але не штраф за порушення порядку припинення фінансових операцій в сфері фінмоніторингу	Письмове застереження
АТ «Укрсиббанк»	Квітень 2021	За порушення вимог валютного законодавства щодо операцій з валютними коштами, невиконання обов’язку запобігти валютній операції, що не відповідає вимогам	Письмове застереження
	2025	У травні 2025 року банк був оштрафований на 2000 000,00 грн за порушення вимог пункту 4 частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ, зокрема за неналежну перевірку існуючих клієнтів	2 000 000
АТ «Універсал Банк»	-	Нема підтверджених даних про штраф від НБУ саме за фінансовий моніторинг у публічних джерелах за 2020-2025	-

Як видно із табл. 3.7 у 2020-2025 рр. Національний банк України активно застосовував заходи впливу до банків за порушення вимог фінансового моніторингу, що підтверджує посилення нагляду в цій сфері. Найбільші штрафи були накладені на АТ «Ощадбанк» (понад 33 млн. грн. у 2024 р.) та АТ «КБ «ПриватБанк» (10 млн. грн. у 2024 р.), що відображає серйозність

виявлених порушень у частині виконання функцій первинного фінмоніторингу та застосування ризик-орієнтованого підходу. Це свідчить про те, що навіть системно важливі банки залишаються в зоні підвищеної уваги регулятора.

Водночас застосовані до АТ «Райффайзен Банк Аваль» лише письмові застереження у 2021 р. демонструють відносно високий рівень дотримання вимог, а незначний штраф до АТ «Укрсиббанк» у 2025 р. (2 млн грн) свідчить про локальні проблеми, пов'язані з належною перевіркою клієнтів. Щодо АТ «Універсал Банк», то відсутність підтверджених даних про санкції НБУ у сфері фінмоніторингу може свідчити як про високу ефективність його внутрішніх процедур, так і про недостатню прозорість інформації.

Загалом, аналіз показує, що посилення регуляторного контролю з боку НБУ є ключовим чинником підвищення ефективності функціонування системи фінансового моніторингу в Україні.

Розрахуємо інтегральний показник ефективності фінансового моніторингу (ШПЕФМ) запропонований у другому розділі цієї роботи (таблиця 3.8).

Таблиця 3.8 – Вихідні дані для оцінки ефективності фінансового моніторингу за 2024 р.

Банк	ROA, %	ROE, %	H2 (Нрк), %	NPL, %	LCR, %	AML-штрафи, тис. грн.
АТ «КБ «ПриватБанк»	4,20	40,49	14,96	55,1	377,91	10 000
АТ «Ощадбанк»	1,73	22,80	13,98	37,7	306,38	33 760
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	1,81	15,28	16,03	9,8	451,31	0
АТ «Укрсиббанк»	2,35	18,93	27,21	12,5	345,31	0
АТ «Універсал Банк»	2,39	24,01	16,4	4,3	598,84	0

Джерело: сформовано автором

У табл. 3.9 проведемо нормалізацію показників та розрахуємо інтегральний показник ефективності фінансового моніторингу (ІПЕФМ).

Таблиця 3.9 – Розрахунок інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу за 2024 р.

Банк	ROA, %	ROE, %	H2 (Нрк), %	NPL, %	LCR, %	AML-штрафи, тис. грн.	ІПЕФМ
АТ «КБ «ПриватБанк»	1,000	1,000	0,074	0,000	0,245	0,704	0,572
АТ «Ощадбанк»	0,000	0,298	0,000	0,343	0,000	0,000	0,094
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	0,032	0,000	0,155	0,892	0,496	1,000	0,303
АТ «Укрсиббанк»	0,251	0,145	1,000	0,839	0,133	1,000	0,496
АТ «Універсал Банк»	0,267	0,346	0,183	1,000	1,000	1,000	0,523

Джерело: сформовано автором

Подальший розрахунок ширини інтервалу дав можливість сформувати шкалу рівнів ефективності фінансового моніторингу:

0,094 – 0,253 – низький рівень ефективності ІПЕФМ;

0,253 – 0,412 – середній рівень ефективності ІПЕФМ;

0,412 – 0,572 – високий рівень ефективності ІПЕФМ.

$$h = \frac{\max - \min}{k} = \frac{0,572 - 0,094}{3} = 0,1593$$

Інтервал 1 (низький рівень): $0,094 + 0,159 = 0,253$

Інтервал 2 (середній рівень): $0,253 + 0,159 = 0,412$

Інтервал 3 (високий рівень): $0,412 + 0,159 = 0,572$

Аналіз інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу для п'яти банків показує, що рівень якості їхніх AML/CFT-систем істотно відрізняється. Такі відмінності пов'язані як із загальною фінансовою стійкістю банків, так і з рівнем ризиковості їхніх кредитних портфелів, ліквідністю та кількістю зафіксованих порушень у сфері фінмоніторингу.

Найкращий результат у 2024 році отримав АТ «КБ «ПриватБанк» (ШЕФМ = 0,572). Це можна пояснити високими показниками рентабельності, достатнім запасом ліквідності, відносно належною якістю активів і невеликою кількістю регуляторних санкцій. Такий результат свідчить про добре налагоджену внутрішню систему контролю та ефективні механізми управління ризиками.

Другу позицію посідає АТ «Універсал Банк» (0,523), який характеризується високими показниками ліквідності та найкращою якістю кредитного портфеля (мінімальний рівень NPL). Незважаючи на наявність штрафів НБУ, банк демонструє збалансовану ефективність AML-системи.

Дещо нижчий результат показав АТ «Укрсиббанк» (0,496). Банк має найвищий рівень достатності капіталу, що свідчить про здатність покривати операційні та AML-ризики, проте його результат погіршується через значну кількість регуляторних санкцій та підвищений рівень проблемної заборгованості.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» отримав інтегральний показник 0,303. Хоча банк має один із найнижчих рівнів NPL та достатній рівень ліквідності, ефективність знижують штрафи НБУ та відносно низькі показники прибутковості, що відображає середній рівень розвитку AML-системи.

Найнижчий інтегральний показник ефективності фінмоніторингу спостерігається в АТ «Ощадбанк» (0,094). Такий результат пояснюється низькими фінансовими показниками, невисоким рівнем ліквідності та значною часткою проблемних кредитів. Усе це свідчить про те, що механізми управління ризиками й комплаєнс-процедури в банку працюють недостатньо ефективно. Хоча у 2024 році банк і не отримував штрафів, це не компенсує загальних недоліків у системі AML, яка потребує суттєвого вдосконалення.

Після 2022 року українська система фінансового моніторингу продемонструвала помітне посилення й адаптивність у відповідь на виклики воєнного стану. Держфінмоніторинг активізував контроль над операціями, що можуть бути пов'язані із санкціями, міжнародною допомогою чи транскордонними переказами. Кількість повідомлень про підозрілі фінансові

операції суттєво зросла, так само як і взаємодія з банками, які залишаються ключовими учасниками первинного фінансового моніторингу. Це свідчить про те, що українська система AML/CFT здатна ефективно працювати навіть за умов підвищених ризиків і тиску на фінансову інфраструктуру.

Ще однією важливою тенденцією стало поглиблення міжнародної співпраці. Зростання кількості запитів до іноземних фінансових розвідок та збільшення матеріалів, переданих до НПУ, СБУ, НАБУ та БЕБ, демонструє посилення роботи у напрямку боротьби з фінансуванням тероризму, корупцією та економічними злочинами. У результаті фінансовий моніторинг перетворився не просто на інструмент контролю в банках, а на вагомий елемент системи національної безпеки.

Отримані результати свідчать, що у 2020–2025 роках Національний банк суттєво посилив нагляд у сфері фінансового моніторингу. Високі штрафи, накладені на АТ «Ощадбанк» та АТ «КБ «ПриватБанк», доводять, що навіть найбільші банки мають недоліки у виконанні вимог AML/CFT, особливо у частині перевірки клієнтів та реалізації ризик-орієнтованого підходу. Це підкреслює потребу банків у модернізації внутрішніх систем контролю та інвестуванні в сучасні комплаєнс-рішення.

М'якші заходи впливу щодо АТ «Райффайзен Банк Аваль» і АТ «Укрсиббанк», а також відсутність інформації про санкції щодо АТ «Універсал Банк» свідчать про різний рівень зрілості AML/CFT-систем серед банків. Найкраще справляються ті установи, які мають гнучкі підходи до управління й активно впроваджують інновації, а також банки з іноземним капіталом, які традиційно дотримуються високих стандартів комплаєнсу.

Інтегральний показник засвідчив, що ефективність фінансового моніторингу в аналізованих банках значно варіює, що відображає різний рівень розвитку комплаєнс-систем та управління ризиками. Лідерами є банки з високою капіталізацією, стійкою прибутковістю та розвиненими внутрішніми системами контролю. Низькі значення ІПЕФМ сигналізують про необхідність вдосконалення політики управління AML-ризиками, підвищення якості портфеля та посилення внутрішнього контролю.

4. НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Сучасна система фінансового моніторингу є ключовим елементом національної безпеки та економічної стабільності, оскільки забезпечує виявлення та протидію відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та іншим загрозам фінансовій системі. Проведене дослідження дозволило визначити основні тенденції та проблемні аспекти функціонування фінансового моніторингу в Україні в порівнянні з міжнародними практиками, а також оцінити ефективність наявних інституційних та правових механізмів.

У ході дослідження фінансового моніторингу в Україні після 2022 року встановлено:

1. Посилення інституційної спроможності. За останні роки Держфінмоніторинг, Національний банк та банківські установи відчутно активізували контроль за фінансовими потоками. Особливу увагу зосереджено на операціях, пов'язаних із міжнародною підтримкою та діяльністю благодійних організацій, що зумовлено необхідністю мінімізувати зловживання у цих сферах.

2. Зростання результативності аналітичної роботи. Помітне збільшення кількості виявлених підозрілих операцій та обсягів заблокованих активів свідчить про підсилення спроможності системи і вдосконалення методів аналізу. Це означає, що механізми виявлення ризикових транзакцій стають точнішими та швидшими.

3. Поступова інтеграція до міжнародних стандартів. Україна послідовно адаптує законодавство та практики фінансового моніторингу до вимог FATF, MONEYVAL і європейських директив. Такий рух до глобальних стандартів сприяє зміцненню довіри міжнародних партнерів і відкриває можливості для більш тісної фінансової співпраці.

4. Розвиток цифрових механізмів контролю. Активно впроваджуються сучасні технології, зокрема автоматизовані AML-рішення, аналітика великих

даних і системи на базі штучного інтелекту. Це підвищує не лише швидкість обробки інформації, а й точність виявлення нетипових чи потенційно незаконних транзакцій.

5. Актуальні ризики та проблеми. Попри досягнення, залишаються серйозні виклики: зростання тіньових схем, використання криптовалют у незаконних цілях, вразливість до кібератак та недостатня технологічна готовність окремих фінансових установ. Ці фактори вимагають подальшого вдосконалення інструментів протидії та координації між державними органами та бізнесом.

Таблиця 4.1 – Результати дослідження та стратегічні орієнтири розвитку фінансового моніторингу в Україні після 2022 року

Досягнення	Виклики	Стратегічні орієнтири
Зміцнення інституційної системи (Держфінмоніторинг, НБУ, банки, правоохоронні органи)	Тіньові схеми та обхідні фінансові канали у воєнний час	Посилення координації між національними та міжнародними органами
Зростання кількості виявлених підозрілих транзакцій і обсягів заблокованих активів	Використання криптовалют для нелегальних операцій	Розвиток блокчейн-аналітики та інтеграція її в AML-системи
Поглиблення міжнародної співпраці та гармонізація із стандартами FATF, MONEYVAL та ЄС	Ризики кіберзагроз та інформаційних атак	Створення центрів моніторингу кібербезпеки у фінансовому секторі
Активне впровадження цифрових технологій, big data та AI у фінмоніторинг	Недостатня адаптивність окремих банківських систем	Технологічна модернізація банків і небанківських установ
Контроль за фінансовими потоками гуманітарної допомоги та міжнародних грантів	Можливість обходу санкцій через псевдоблагодійні фонди та офшорні схеми	Адаптивні механізми моніторингу воєнних ризиків і санкційних транзакцій
Зміцнення міжнародної довіри до фінансової системи України	Нестача кадрів та спеціалізованих експертів у сфері AML/CFT	Підвищення прозорості, підготовка кадрів та розвиток аналітичної експертизи

Джерело: сформовано автором

На основі отриманих результатів визначимо ключові стратегічні напрями розвитку фінансового моніторингу в Україні:

1. Інституційне посилення – удосконалення координації між Держфінмоніторингом, НБУ, правоохоронними органами та міжнародними структурами.

2. Технологічна модернізація – розвиток систем штучного інтелекту для автоматичного виявлення підозрілих операцій, інтеграція блокчейн-аналітики для контролю криптовалютних транзакцій.

3. Міжнародна інтеграція – подальша гармонізація законодавства з директивами ЄС і рекомендаціями FATF, розширення участі у міжнародних інформаційних платформах.

4. Кібербезпека фінансового сектору – створення спеціалізованих центрів моніторингу кіберзагроз у сфері фінансів.

5. Адаптивність до воєнних ризиків – формування спеціальних механізмів моніторингу гуманітарних потоків, запобігання обходу санкцій та відмиванню коштів через псевдоблагодійні організації.

6. Підвищення прозорості та довіри – регулярна публікація аналітичних звітів, проведення оцінки ризиків та інформування суспільства про результати протидії відмиванню коштів.

Система фінансового моніторингу України після 2022 року продемонструвала стійкість і здатність ефективно працювати навіть у складних умовах воєнних загроз та активізації тіньових фінансових потоків. Подальший її розвиток має спиратися на поєднання інституційного зміцнення, цифрових інновацій і глибшої міжнародної координації. Такий підхід дозволить не лише підтримувати належний рівень фінансової безпеки, а й підсилити роль України в глобальній системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Аналіз засвідчив, що протягом останніх років система фінансового моніторингу зазнала відчутної модернізації. Зокрема, було посилено кадровий потенціал Держфінмоніторингу, розширено можливості комплаєнс-підрозділів банків та активно впроваджено сучасні цифрові рішення для збору й обробки фінансової інформації. Поліпшення кваліфікації персоналу та аналітичних інструментів безпосередньо вплинуло на здатність своєчасно ідентифікувати ризикові операції, що знайшло відображення у ключових показниках діяльності банків, зокрема рентабельності активів (ROA).

Зростання кількості повідомлень про підозрілі транзакції, збільшення штату Держфінмоніторингу та розширення бюджетного фінансування аналітичних проєктів свідчать про поступовий перехід до більш зрілої та функціонально комплексної моделі фінансового моніторингу. Така модель здатна ефективно протидіяти відмиванню коштів навіть у період військових ризиків.

На основі офіційних статистичних матеріалів Державної служби фінансового моніторингу України здійснено прогноз обсягів звітності, яку суб'єкти первинного фінансового моніторингу надсилатимуть до уповноваженого органу (рис. 4.1). Прогнозування дозволяє оцінити майбутнє навантаження на систему та визначити напрями, що потребують додаткового ресурсного і технологічного підсилення.

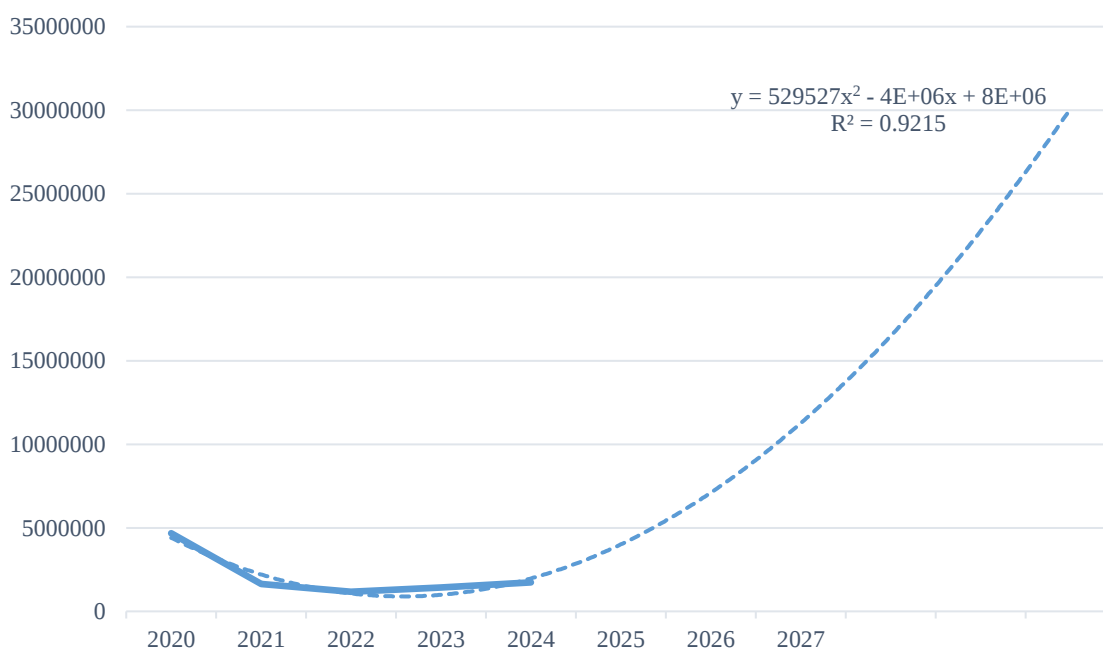


Рисунок 4.1 – Прогноз обсягу повідомлень, поданих українськими банками до спеціально уповноваженого органу, на 2025–2027 рр.

Джерело: складено на основі даних [29]

Побудована модель характеризується високим рівнем пояснювальної здатності, про що свідчить значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,9215$.

Аналіз динаміки показує, що кількість звітів про фінансові операції, поданих банківськими установами, стабільно зростає.

Прогнозовані значення, які показані пунктирною лінією на рис. 4.1, мають позитивну тенденцію. Такі дані можуть відповідати реальності в майбутньому, оскільки щороку в банках нашої країни схеми відмивання (легалізації) доходів, отриманих злочинним шляхом, набувають нового характеру та вдосконалюються, залежно від цього змінюється законодавство.

Таблиця 4.2 – Класифікація банків за рівнем ІПЕФМ та ключові рекомендації

Рівень ефективності	Інтервал ІПЕФМ	Банки	Характеристика	Ключові рекомендації
Високий	0,412 – 0,572	АТ «КБ «ПриватБанк» АТ «Укрсиббанк» АТ «Універсал Банк»	Сформована, стійка система AML/CFT; висока якість аналітики; низькі регуляторні ризики	1. Розширення автоматизації AML-систем. 2. Удосконалення ризик-орієнтованого підходу. 3. Щорічний незалежний аудит AML. 4. Поглиблене навчання персоналу. 5. Підвищення кіберстійкості.
Середній	0,253 – 0,412	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	Задовільний рівень AML, але з окремими слабкими зонами (ризики, NPL, внутрішній контроль)	1. Посилення моніторингу підозрілих операцій. 2. Зменшення рівня NPL. 3. Оптимізація KYC/KYB-процедур. 4. Підвищення кваліфікації AML-підрозділів. 5. Розширення внутрішньої аналітики.
Низький	0,094 – 0,253	АТ «Ощадбанк»	Системні недоліки AML; підвищені ризики; слабкі процеси контролю; наявність штрафів	1. Комплексне оновлення системи AML. 2. Аудит та перегляд KYC/EDD. 3. Підсилення комплаєнс-структури. 4. Зменшення AML-порушень, впровадження чек-листів. 5. Підвищення LCR та капіталу. 6. Регулярне навчання персоналу.

Джерело: сформовано автором

Проведена оцінка інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу показала, що високий рівень ефективності притаманний АТ «КБ «ПриватБанк», АТ «Укрсиббанк» та АТ «Універсал Банк». Середній рівень продемонстрував АТ «Райффайзен Банк Аваль». Низький рівень ефективності виявлено в АТ «Ощадбанк». Така диференціація дозволяє формувати адресні рекомендації щодо удосконалення систем фінансового моніторингу відповідно до реального стану AML/CFT-функцій у кожному банку.

За результатами інтегральної оцінки рівень ефективності AML/CFT-системи АТ «Ощадбанк» класифіковано як низький (ПЕФМ = 0,094), що вимагає комплексної модернізації підходів до фінансового моніторингу. Запропонований план у табл. 4.3 дозволяє: підвищити автоматизацію AML-процесів; зменшити кількість штрафів і порушень; зміцнити ліквідність та капітал банку; знизити кредитні ризики; довести інтегральний показник до середнього рівня (0,30-0,45) протягом 1-2 років.

Таблиця 4.3 – План підвищення ефективності фінансового моніторингу для АТ «Ощадбанк»

Напрямок удосконалення	Конкретні заходи	Очікуваний ефект
1	2	3
1. Модернізація AML/CFT системи	1. Провести комплексний аудит IT-рішень у сфері AML. 2. Впровадити ML-алгоритми для виявлення нетипових транзакцій. 3. Оновити сценарії моніторингу під ризику воєнного часу. 4. Запровадити автоматичний скоринг ризиків клієнтів і транзакцій.	Зменшення кількості пропущених підозрілих операцій; підвищення точності автоматичної фільтрації; зниження AML-порушень.
2. Посилення KYC/KYB/EDD-контролю	1. Провести ревізію KYC-процесів та EDD для високоризикових клієнтів. 2. Запровадити регулярне оновлення клієнтських профайлів. 3. Автоматизувати звірку санкційних списків (EU, OFAC, UN). 4. Підвищити вимоги до документування економічної суті операцій.	Зменшення регуляторних ризиків; підвищення якості даних; запобігання підозрілим операціям на рівні onboarding.

Продовження табл. 4.3

1	2	3
3. Зменшення AML-порушень і штрафів	1. Впровадити pre-check контроль операцій до їх проведення. 2. Створити «червоний список» ризикових транзакцій, що оновлюється щомісяця. 3. Підготувати AML-чек-листи для фронт-офісу та бек-офісу.	Зниження штрафів НБУ; формування превентивного механізму зупинення ризикових операцій.
4. Зниження рівня NPL і кредитних ризиків	1. Створити централізований офіс роботи з проблемними активами. 2. Запровадити скорингову модель оцінки кредитного ризику. 3. Підвищити контроль за портфелем держпідприємств та ОМС.	Поліпшення фінансової стійкості; зниження рівня NPL; покращення ROA і ROE.
5. Підвищення кваліфікації персоналу AML	1. Сертифікація фахівців за міжнародними програмами CAMS/ICA. 2. Проведення щоквартальних тренінгів з аналізу підозрілих схем. 3. Введення AML-KPI для співробітників: якість кейсів, терміни обробки, індикатори ризику.	Підвищення професійного рівня AML-команди; зменшення людських помилок.
6. Удосконалення внутрішньої взаємодії	1. Запровадити єдину платформу обміну аналітикою між AML, юридичним департаментом, внутрішньою безпекою та кредитним департаментом. 2. Повністю автоматизувати AML-звітність через BI-системи (Power BI).	Скорочення часу реагування; підвищення прозорості та швидкості аналізу ризиків.
7. Зміцнення ліквідності та LCR	1. Оптимізувати баланс між коротко- і довгостроковими пасивами. 2. Збільшити обсяг високоліквідних активів (ОВДП, коррахунки). 3. Зменшити концентраційні ризики по великих корпоративних клієнтах.	Зростання LCR та забезпечення стабільності банку; підвищення інтегрального показника.
8. Регулярний незалежний аудит AML	1. Призначити зовнішній аудит AML-процесів не рідше ніж раз на рік. 2. Розробити план усунення недоліків за результатами аудиту. 3. Здійснювати регулярну оцінку відповідності вимогам НБУ та FATF.	Підвищення відповідності міжнародним стандартам; зниження ризику регуляторних заходів.
9. Цифровізація аналітичних процесів	1. Запровадити системи anomaly detection. 2. Використовувати автоматизовані алгоритми кластеризації транзакцій. 3. Створити цифрову карту ризиків банку з інтеграцією даних з усіх підрозділів.	Перехід від ручного аналізу до системного автоматичного моніторингу; зростання ефективності AML.

Джерело: сформовано автором

Ефективність внутрішньобанківського фінансового моніторингу значною мірою залежить від роботи персоналу, зокрема якості аналізу транзакцій, оперативності реагування та коректності прийнятих рішень. Для підвищення результативності AML-процесів доцільним є впровадження системи ключових показників ефективності (AML-KPI), які дозволять оцінювати не лише кількісні, а й якісні параметри роботи фахівців.

Цілі впровадження AML-KPI: підвищити якість аналізу підозрілих операцій; забезпечити своєчасність обробки сигналів; зменшити кількість повторних порушень та недоліків; стимулювати персонал до дотримання високих стандартів комплаєнсу; сформувати прозорий механізм оцінювання ефективності AML-підрозділу.

Пропонується поділити KPI для працівників АТ «Ощадбанк» на три блоки (табл. 4.4, табл. 4.5 та табл. 4.6):

Таблиця 4.4 – Якість обробки кейсів (Quality KPI)

Показник	Метод вимірювання	Цільове значення
KPI-Q1. Рівень правильно класифікованих кейсів (без помилок у визначенні ризику)	% кейсів без повернення на доопрацювання	$\geq 90 \%$
KPI-Q2. Частка кейсів, що містять повну аналітичну записку	експертна перевірка 5–10 випадкових справ щомісяця	$\geq 95 \%$
KPI-Q3. Якість документування економічної суті операції	оцінка внутрішнім аудитом	≥ 4 із 5 балів

Джерело: сформовано автором

Якість кейсів є ключовою, оскільки саме від аналітичних висновків працівників залежить правильність направлення повідомлень до Держфінмоніторингу, виконання вимог НБУ та запобігання штрафам.

Затримки в аналізі транзакцій або клієнтів можуть призвести до проведення ризикових операцій, які могли б бути заблоковані. Тому швидкість роботи – один із ключових факторів.

Представлені у табл. 4.5 KPI допоможуть зменшити випадки, коли банк пропускає підозрілі схеми або блокує надто багато легальних операцій.

Таблиця 4.4 – Часові показники (Speed KPI)

Показник	Метод вимірювання	Цільове значення
KPI-S1. Середній час обробки тривожного сигналу	Автоматичний облік у системі AML	≤ 4 години
KPI-S2. Час на онбординг високоризикових клієнтів (KYC/EDD)	Вимірюється від моменту відкриття кейса до верифікації	≤ 24 години
KPI-S3. Дотримання регуляторного дедлайну на подання повідомлень	% випадків без порушення строків	100 %

Джерело: сформовано автором

Загальна оцінка працівника може визначатися як зважене середнє:

$$\text{AML-KPI} = 0,5 \times \text{Quality KPI} + 0,3 \times \text{Speed KPI} + 0,2 \times \text{Risk KPI} \quad (4.1)$$

Таблиця 4.5 – Ризик-орієнтовані показники (Risk KPI)

Показник	Метод вимірювання	Цільове значення
KPI-R1. Кількість операцій, повторно виявлених внутрішнім аудитом як пропущені	Аудит AML-процесів	≤ 2 на квартал
KPI-R2. Частка рішень, що призвели до штрафів або письмових застережень НБУ	Внутрішній аналіз інцидентів	0 %
KPI-R3. Рівень фальшивих позитивних спрацювань (false positives)	Частка від загальної кількості alerts	≤ 25 %

Джерело: сформовано автором

Якість аналізу має найвищий вплив на AML-ризики, тому його вага найвища.

Таблиця 4.6 – Градація результатів

Загальний AML-KPI	Рівень роботи	Дії
0,85–1,00	високий	преміювання, розширення повноважень
0,65–0,84	достатній	базова винагорода, план розвитку
0,40–0,64	низький	додаткове навчання, менторство
< 0,40	незадовільний	дисциплінарні заходи, аудит роботи

Джерело: сформовано автором

Очікувані результати від впровадження AML-KPI: зниження кількості внутрішніх помилок у AML-процесах; скорочення часу реагування на ризикові операції; мінімізація штрафів НБУ; підвищення аналітичної якості роботи співробітників; створення чіткої системи вимог і мотивації персоналу; зміцнення відповідності вимогам FATF та національного регулятора.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження функціонування системи фінансового моніторингу в Україні в умовах воєнного стану дало змогу сформулювати такі висновки:

1. Фінансовий моніторинг в Україні є комплексною багаторівневою системою, що поєднує нормативно-правові, інституційні та організаційні механізми запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Він розглядається як елемент державного фінансового контролю, що здійснюється на наднаціональному, національному та первинному рівнях, охоплюючи діяльність державних органів і фінансових установ. Законодавче регулювання фінансового моніторингу в Україні ґрунтується на міжнародних стандартах FATF та включає адаптацію національних актів до європейських вимог, що забезпечує узгодженість із глобальною системою боротьби з фінансовими злочинами. Водночас ефективність його реалізації залежить від якості нормативної бази, технологічного забезпечення та професійної підготовки суб'єктів моніторингу, а також від усунення існуючих «сліпих зон» у взаємодії між державними та фінансовими інституціями.

2. Міжнародний досвід роботи систем фінансового моніторингу в умовах криз і збройних конфліктів показує, що їхня результативність залежить від здатності швидко адаптувати законодавство, впроваджувати сучасні технології та підтримувати активну співпрацю з іншими державами. У країнах, які пережили воєнні дії – таких як Грузія, Молдова, Ліберія, Афганістан чи Пакистан – основним пріоритетом стало недопущення відмивання коштів і фінансування тероризму, що вимагало створення спеціалізованих органів і приведення нормативної бази у відповідність до рекомендацій FATF. Приклад Південної Кореї підтверджує, що поєднання сильної правової основи, інноваційних аналітичних інструментів та жорсткого нагляду дозволяє досягти високого рівня ефективності. Для України цей досвід є важливим орієнтиром:

адаптація найкращих світових практик дає змогу посилити прозорість фінансового сектору, зміцнити економічну та національну безпеку й створити основу для стійкого післявоєнного розвитку.

3. Теоретичні та методологічні засади фінансового моніторингу в умовах війни формуються на перетині кількох підходів – системного, інституційного, ризик-орієнтованого та безпекового. Їх поєднання дає змогу вибудувати цілісну модель захисту фінансової системи, у якій превентивні заходи, контроль і аналітика доповнюються елементами стратегічного управління ризиками та протидії гібридним загрозам. У період воєнних викликів фінансовий моніторинг фактично перетворюється на інструмент національної безпеки: він покликаний перекривати можливі канали фінансування агресора, забезпечувати прозорість гуманітарних і донорських потоків та запобігати використанню фінансової інфраструктури у злочинних схемах. З огляду на це актуальна методологія фінансового моніторингу в Україні має базуватися на поєднанні міжнародних стандартів FATF із практичними потребами воєнного часу, що робить систему більш гнучкою, стійкою та результативною.

4. Динаміка розвитку фінансового моніторингу після 2022 року свідчить, що система не лише змогла адаптуватися до надзвичайних умов, але й значно посилила свою роль у захисті фінансової безпеки держави. Зростання кількості повідомлень від суб'єктів первинного фінмоніторингу, ефективна взаємодія ДСФМУ з правоохоронними органами, блокування ризикових операцій та розширення міжнародної кооперації демонструють поступове вдосконалення механізмів контролю. Банківський сектор залишився ключовим джерелом інформації для аналізу, а автоматизовані системи дозволили стабілізувати показники після пікового навантаження 2022 року. Водночас зберігаються загрози, пов'язані з можливим обходом санкцій, ризиками зловживань у гуманітарних програмах та необхідністю поглиблення міжнародної співпраці. У воєнний період фінансовий моніторинг набуває стратегічного значення: від його ефективності напряду залежить здатність

держави протидіяти гібридним загрозам і підтримувати стабільність фінансової системи. Узагальнений аналіз за 2020–2024 рр. показує, що Україна суттєво підвищила рівень ефективності AML/CFT, адаптувалася до нових викликів та продовжує інтегрувати міжнародні стандарти у власну практику.

5. Найкращі результати протягом аналізованого періоду продемонстрували банки з іноземним капіталом – АТ «Укрсиббанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль». Високий рівень корпоративного управління та розвинені комплаєнс-процедури забезпечили їм стабільність і високі позиції у рейтингах стійкості. АТ «КБ «ПриватБанк» зберіг провідну роль у фінансовій системі країни та демонстрував стрімке зростання основних фінансових показників, хоча залишався вразливим через високий обсяг проблемних кредитів. Державні банки, серед яких АТ «Ощадбанк», поступово поліпшували свої результати, однак значною мірою залежали від державної підтримки. Посилення регуляторного нагляду з боку НБУ після 2022 року сприяло підвищенню прозорості сектору, зменшенню частки проблемних активів і зміцненню культури комплаєнсу. Водночас великі штрафи для окремих установ свідчать про те, що імплементація ризик-орієнтованого підходу та перевірка клієнтів потребують подальшого вдосконалення. Загалом система фінансового моніторингу відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості банківського сектору та підвищенні довіри міжнародних партнерів. Для подальшого зміцнення її ефективності необхідно інвестувати в автоматизацію AML-процесів, розвивати кадровий потенціал і посилювати координацію між регулятором та банківськими установами.

6. Подальший розвиток системи фінансового моніторингу має спиратися на кілька ключових напрямів. Передусім ідеться про інституційне зміцнення – посилення взаємодії між Держфінмоніторингом, Національним банком, правоохоронними органами та міжнародними структурами, що дозволить сформувати більш узгоджену й оперативну модель реагування на ризики. Не менш важливим є технологічне оновлення: ширше застосування штучного інтелекту, аналітики великих даних та елементів блокчейну здатне

суттєво підвищити якість аналізу й виявлення підозрілих операцій. Окремий вектор – посилення кіберзахисту, зокрема створення спеціалізованих центрів для відстеження кіберзагроз у фінансовому секторі. Поглиблення інтеграції з MONEYVAL, FATF та структурами ЄС сприятиме гармонізації процедур і підвищенню міжнародної довіри. В умовах війни особливу роль відіграє адаптивність: розроблення гнучких механізмів контролю гуманітарних потоків, санкційних операцій та транскордонних транзакцій є необхідною умовою для стійкості системи.

7. Запропонований план підвищення ефективності фінансового моніторингу в АТ «Ощадбанк» дає можливість усунути ключові слабкі місця, виявлені під час аналізу. Йдеться про розширення автоматизації AML-процесів, зменшення кількості порушень і штрафів, поступове скорочення проблемних кредитів та зміцнення капіталу. Важливим елементом оновлення є впровадження системи AML-KPI, яка створює зрозумілі та вимірювані критерії оцінювання роботи співробітників, сприяє відповідальному ставленню до функцій фінансового моніторингу та формує ризик-орієнтовану корпоративну культуру. Реалізація цих заходів може підвищити інтегральний показник ефективності АТ «Ощадбанк» до 0,30–0,45 протягом одного-двох років, що відповідатиме середньому рівню та наблизить банк до практик провідних установ. У цілому дослідження підтвердило, що комплексний підхід до оцінювання та прогнозування ефективності AML/CFT-функцій є критичним для збереження стійкості фінансового сектору України в умовах війни та високої ринкової нестабільності.

СПИСОК БІБЛОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення: Закон України № 361-IX ред. від 01.01.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 10.04.2025).
2. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова НБУ №65 ред. від 02.01.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text> (дата звернення: 10.04.2025).
3. Бабій Л.І. Сучасні тенденції діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу. *Економічний простір*. 2024. №196. С. 3-9.
4. Баланчук І.С. Досвід інноваційного розвитку Південної Кореї і його адаптація в Україні. *Наука, технології, інновації*. 2018. №3. С. 50-55.
5. Бірюков І.В. Зарубіжний досвід детінізації економічних відносин. *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці*. 2018. №20. С. 329-335.
6. Бухтіарова А.Г., Тетєрева О.Ю. Фінансовий моніторинг як інструмент детінізації банківської системи. *Вісник СумДУ*. 2019. №3. С. 59-65.
7. Войтенко В.В. Види і принципи фінансового контролю в системі державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. №8. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/111.pdf (дата звернення: 10.04.2025).
8. Голодна А.С., Бухтіарова А.Г. Правові основи фінансового моніторингу в Україні. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. №29. С. 439-442.
9. Грабчук І.Л. Розвиток міжнародної та національних систем фінансового моніторингу в протидії фінансуванню тероризму [Текст]: монографія. Житомир: ТОВ «Видавничий дім Бук-Друк», 2023. 292 с.

10. Грабчук О., Сурунова І. Фінансовий моніторинг як умова забезпечення державної безпеки країни: поняття, складові, етапи розвитку. *Аспекти публічного управління*. 2020. Том 8. №4. С. 75-83.

11. Дерманська М.О. Фінансовий моніторинг як інструмент державного фінансового контролю. *Студентський вісник національного університету водного господарства та природокористування*. 2022. № 2 (18). С. 37-39.

12. Дропа Я.Б., Тесля С.М., Піхоцька М.Р. Розвиток системи фінансового моніторингу як складової частини формування ефективного контролю й безпеки в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. №37. С. 35-43.

13. Євдокимов В.В., Супрунова І.В., Лисак С.П. Міжнародна співпраця в сфері запобігання та протидії фінансуванню тероризму. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №9. С. 109-118.

14. Канцір І.А., Брицька М.Р. Фінансовий моніторинг як парадигма державної політики у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та проявам тероризму. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. №48-3. С. 68-71.

15. Коваленко В.В., Єгорова А.С. Сучасні детермінанти оцінювання ризику легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом у банках. *Фінанси України*. 2023. № 1. С.102-116.

16. Комплаєнс - Глобальне дослідження 2025 / PwC Україна. 2025. URL: https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2025/komplaiens-2025.html?utm_source (дата звернення: 19.10.2025).

17. Кузьмінська О.Е., Абесінова О.К. Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансового моніторингу в Україні. *Фінанси України*. 2021. № 7. С. 107-126.

18. Кузьмінська О.Е. Оцінка відповідності заходів системи фінансового моніторингу України міжнародним стандартам FATF. *Фінанси України*. 2023. №4. С. 55-75.

19. Кузьменко О.В., Доценко Т.В. Моделювання ефективності фінансового моніторингу банків у розрізі оцінювання ризиків легалізації

коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового зниження. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №15. С. 32-41.

20. Кузьменко О.В., Яровенко Г.М., Бойко А.О., Миненко С.В. Розробка бізнес-моделей процесів фінансового моніторингу економічних агентів. *Ефективна економіка*. 2019. №7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/6.pdf (дата звернення: 10.04.2025).

21. Левицька С.О., Власюк І.І. Облікове забезпечення фінансового моніторингу в контексті зовнішньоекономічних викликів. *Вісник НУБГП*. 2023. № 1 (101). С. 77-90.

22. Лугіна Н.А., Левчишина В.В. Фінансовий моніторинг як спосіб протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №2. С. 288-290.

23. Лучко М. Фінансовий моніторинг у контексті бухгалтерської та аудиторської практики в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 4 (77). С. 45-52.

24. Марушко Н.С., Талатура Б.І, Оцінка ефективності фінансового моніторингу України в боротьбі з незаконною економічною діяльністю. *Економіка та суспільство*. 2025. №72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5657/5598> (дата звернення: 09.09.2025).

25. Мельник О.П., Божук І.І. Тенденції розвитку фінансового моніторингу в Україні та світова практика. *Правові новели*. 2020. №10. С.199-205.

26. Методика національної оцінки ризиків відмивання коштів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення в Україні (оновлена 2024 року) URL: <https://fiu.gov.ua/> (дата звернення: 09.09.2025).

27. Мойсеєнко І.П., Козій І.С. Методичні основи аналізу фінансових операцій з відмивання незаконних доходів. *Соціально-правові студії*. 2021. № 2 (12). С. 160-167.
28. Особливості фінансового моніторингу в період дії воєнного стану URL: <https://everlegal.ua/osoblyvosti-finansovogo-monitoryngu-v-period-diyi-voennogo-stanu> (дата звернення: 10.04. 025).
29. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу в Україні URL: <https://fiu.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2025).
30. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2025).
31. Офіційний сайт Міністерства економіки України URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 10.04.2025).
32. Офіційний сайт KoFIU (Korea Financial Intelligence Unit), Підрозділ фінансової розвідки Кореї URL: <https://www.kofiu.go.kr/eng/main.do> (дата звернення: 11.04.2025).
33. Офіційний сайт Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html> (дата звернення: 11.04.2025).
34. Офіційний сайт комітету експертів з оцінки заходів боротьби з відмивання грошей та фінансування тероризму URL: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/home> (дата звернення: 18.09.2025).
35. Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України URL: <https://nabu.gov.ua/activity/infographics/> (дата звернення: 18.09.2025).
36. Офіційний сайт Мінфін.ua. URL: <https://minfin.com.ua/banks/ranking/assets/> (дата звернення: 27.09.2025).
37. Петько С.М. Цифровий прорив республіки Корея у сфері державного урядування. *Економіка та суспільство*. 2022. №42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1660> (дата звернення: 10.04.2025).

38. Перхун Л., Яровенко Г., Яковенко В., Лебідь О., Корнєєв М. Застосування методів аналізу виживання для оцінювання ефективності систем фінансового моніторингу та кібербезпеки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. №4. С. 286-291.

39. Першин В. Державний фінансовий моніторинг: загальні правові характеристики. *Публічне право*. 2019. № 2 (34). С. 70-74.

40. Протидія фінансуванню тероризму в системі управління національною безпекою України: монографія / За загальною редакцією В.В. Євдокимова, Д.О. Грицишена. Житомир: Видавничий дім «Бук-друк», 2023. 232 с.

41. Пушак Я.Я., Трушкіна Н.В. Сутність поняття «фінансовий моніторинг» у контексті забезпечення національної безпеки. *Вісник економічної науки України*. 2021. №2. С. 197-203.

42. Рекуненко І.І., Кобець Ж.О., Швидько І.О. Особливості формування та застосування системи фінансового моніторингу в Україні. *Вісник СумДУ*. 2020. №1. С. 104-117.

43. Руда О.Л., Марценюк О.В. Діяльність банків в системі протидії легалізації доходів одержаних злочинним шляхом. *Економіка та суспільство*. 2024. №59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3493/3422> (дата звернення: 18.10.2025).

44. Світлична В.Ю., Дериволков В.О. Організаційні аспекти здійснення банківського фінансового моніторингу. *Економіка і суспільство*. 2018. №15. С. 739-745.

45. Середа Є. Г., Сокирко О.С., Шепиленко В.Ю. Фінансовий моніторинг в системі національної безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2024. №63. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3966> (дата звернення: 11.10.2025).

46. Смагло О.В. Функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. №26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/341/326> (дата звернення: 10.04.2025).
47. Сосенко В. Внутрішні документи суб'єкта первинного фінансового моніторингу як джерела фінансового права. *Фінансове право*. 2020. №4. С. 214-223.
48. Стеценко Т.В., Шепеленко В.С. Оцінка ефективності фінансового моніторингу в українських банках: методологічні підходи та інструменти. *Агросвіт*. 2024. №19. С. 97-102.
49. Столяренко О.М., Яценко О.В. Сучасні тенденції розвитку системи фінансового моніторингу України. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4 (55). С. 14-20.
50. Сус Л.В., Коваль А.С. Особливості первинного фінансового моніторингу в економічному просторі держави. *Економіка та суспільство*. 2024. №74. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5981/5920> (дата звернення: 18.10.2025).
51. Сус Л.В., Сус Ю.Ю. Недільська Л.В. Фінансовий моніторинг як інструмент забезпечення економічної безпеки України. *Ефективна економіка*. 2024. №11. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/5095> (дата звернення: 10.05.2025).
52. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг: монографія / За ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 304 с.
53. Татяниченко О.А. Адміністративно-правові аспекти фінансового моніторингу бізнесу в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. 2024. № 86. С. 89-95.

54. Уткіна М.С. Фінансовий моніторинг як один із засобів протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №7. С.292-295.
55. Фінансовий моніторинг: навч. посіб. / кол. уклад. за заг. ред. Е.О. Юрія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 296 с.
56. Фінансовий моніторинг: навч. посібник / укл. Е.О. Юрій, О.М. Грубляк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 368 с.
57. Фінансовий моніторинг фізичних осіб 2025 року URL: <https://ap-bank.com/news/post/finansovyy-monitoryng-fizychnyh-osib-2023-roku> (дата звернення: 18.10.2025).
58. Царук Д.С. Сутнісна характеристика фінансового моніторингу діяльності підприємств. *Молодий вчений*. 2019. № 12 (76). С.43-46.
59. Чмутова І.М., Безродна О.С., Нечипоренко Д.І. Методичний інструментарій оцінювання комплаєнс-ризиків фінансового моніторингу банків. *Бізнесінформ*. 2020. №11. С. 296-309.
60. Швець Н.Р., Акритов А.А. Роль і місце фінансового моніторингу в системі державного фінансового контролю. *Вісник університету банківської справи*. 2020. №3 (39). С. 3-9.
61. Шевченко М.В. Методичне забезпечення первинного фінансового моніторингу за законодавством України: проблеми та шляхи їх вирішення. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2025. №17. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2025-17-01-13/2025-17-01-13>
62. Boyko A., Zimbrow A., Mynenko S., Chen Y. Anti-money laundering in the digital economy: institutional, financial, and educational channels. *Virtual Economics*. 2024. Vol. 7. No 3. DOI: <https://www.virtual-economics.eu/index.php/VE/article/view/360/167> (дата звернення: 11.09.2025).
63. European Banking Authority (EBA). *Opinion and Report on ML/TF risks* (July 2025) DOI: <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2025-07/13ae2f94-dc04-4a50-9f24->

af2808e78944/Opinion%20and%20Report%20on%20ML%20TF%20risks.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.10.2025).

64. Elshan Gadimov, Ermiayas Birihanu. Real-time suspicious detection framework for financial data streams. *International Journal of Information Technology*. 2025. DOI: <https://link.springer.com/article/10.1007/s41870-025-02529-6>?utm_source (дата звернення: 12.09.2025).

65. Himanshu Thakkar, Saptarshi Datta, Priyam Bhadra, Siddharth Baburao Dabhade, Haresh Barot Shankar O. Junare. Mapping the Knowledge Landscape of Money Laundering for Terrorism Financing: A Bibliometric Analysis. *Journal of Risk and Financial Management*. 2024. Vol. 17 (10). DOI: <https://www.mdpi.com/1911-8074/17/10/428>?utm_source (дата звернення: 11.09.2025).

66. Hitarth Gandhi, Kevin Tandon, Shilpa Gite, Biswajeet Pradhan, Abdullah Alamri. Navigating the Complexity of Money Laundering: Anti-money Laundering Advancements with AI/ML Insights. *International journal on smart sensing and intelligent systems*. 2024. Vol. 17. DOI: <https://reference-global.com/article/10.2478/ijssis-2024-0024?tab=references> (дата звернення: 16.09.2025).

67. International Monetary Fund (IMF). Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism – Impact on Banking Sector Stability. 2025. DOI: <https://www.imf.org/en/Topics/Financial-Integrity/amlcft>?utm_source (дата звернення: 16.10.2025).

68. Khmeliuk A.A. Effectiveness of financial monitoring. *BiznesInform*. 2015. vol. 6, pp. 199–203.

69. Kovch T. Methodical approaches to assessing the effectiveness of financial monitoring in commercial banks. *Ekonomichnyi analiz*. 2011. vol. 9 (1), pp. 55-59.

70. Krawczyk D, Zhanseitova G., Zakharkin O., Zhytar M., Dotsenko T., Vovk I., Vasylieva T. Determinants of anti-money laundering system's effectiveness

in Ukraine: Insights from factorial and regression analysis. *Public and Municipal Finance*. 2025. Vol. 14(2). P. 146-170.

71. Moskalenko N., Didkivska K. Financial monitoring in Ukraine. Збірник наукових праць державного податкового університету. 2025. №1. С. 51-58. URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/collectioneconomy/article/view/598> (дата звернення: 18.10.2025).

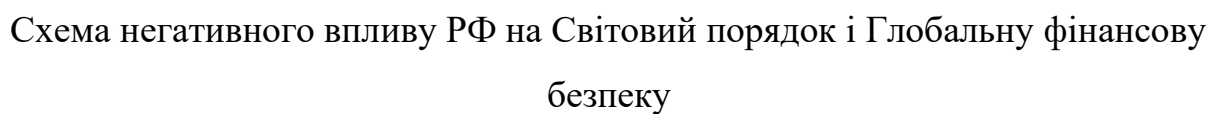
72. Nicknora A. T. A Survey of Literature on Suspicious Transaction Monitoring: Anti-Money Laundering Compliance and Financial Performance of Commercial Banks in South Sudan. *Journal of Financial Risk Management*. 2024. Vol. 13. P. 149-162.

73. Oldenburg D.K., Ostendorf T. Compliance in International Logistics' Finance: Anti-Money Laundering and Know-Your-Customer. *Econstor*. 2025. Vol.2. DOI: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/317915/1/vaw-2025-1457706.pdf?utm_source

74. Silent Eight. 2025 Trends in AML and Financial Crime Compliance: A Data-Centric Perspective and Deep Dive into Transaction Monitoring. 2024. DOI: https://www.silenteight.com/blog/2025-trends-in-aml-and-financial-crime-compliance-a-data-centric-perspective-and-deep-dive-into-transaction-monitoring?utm_source

75. Vovchak, O., Yendorenko, L. Consideration of the peculiarities of analyzing financial transactions subject to financial monitoring in times of war. Technology Audit and Production Reserves. 2023. № 3 (4 (71)). Sp. 37–41. DOI: <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2023.284222> (дата звернення: 16.11.2025).

ДОДАТКИ



Додаток Б

Показники фінансової діяльності (Активи банків України)

За даними статистичної звітності з файла А4Х "Дані про коригуючі обороти за результатами звітного періоду, року та залишки на рахунках"

За всіма валютами

тис грн

01.10.2025			Активи					
№ з/п	NKB	Банк	Грошові кошти та їх еквіваленти	Відстрочений податковий актив	Чисті активи, усього	Усього резервів	Загальні активи, усього	Довідково: ОВДП
1	2	3	4	27	33	34	35	36
Банки з державною часткою								
1	46	АТ КБ "ПриватБанк"	90 662 399	814 726	833 387 401	-184 057 377	1 017 444 778	344 736 524
2	6	АТ "Ощадбанк"	49 656 636	364 404	458 806 798	-26 881 343	485 688 141	172 873 843
3	2	АТ "Укрексімбанк"	18 940 340	1 687 095	279 656 089	-18 911 497	298 567 586	63 213 680
4	274	АБ "УКРГАЗБАНК"	13 454 454	35 088	189 044 211	-16 074 754	205 118 965	48 624 929
5	272	АТ "СЕНС БАНК"	11 624 524	71 197	130 783 272	-22 478 197	153 261 469	28 510 800
6	381	АТ "МОТОР-БАНК"	69 993	755	508 829	-45 981	554 809	32 855
7	290	АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	55 071	0	345 106	-2 463	347 569	85 000
		Усього по банках з державною	184 463 416	2 973 266	1 892 531 705	-268 451 612	2 160 983 317	658 077 632
Банки іноземних банківських груп								
8	36	АТ "Райффайзен Банк"	31 484 274	168 004	242 181 075	-15 402 662	257 583 737	38 900 299
9	136	АТ "УКРСИББАНК"	15 548 295	198 762	175 474 176	-3 058 543	178 532 719	25 355 798
10	296	АТ "ОТП БАНК"	7 020 136	0	122 395 871	-5 788 328	128 184 199	16 823 646
11	171	АТ "КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК"	11 485 146	62 401	116 261 688	-4 818 987	121 080 675	9 981 570
12	297	АТ "СПБАНК"	5 669 151	56 384	88 685 104	-725 091	89 410 195	7 765 918
13	88	АТ "КРЕДОБАНК"	6 243 768	77 483	67 176 740	-3 149 233	70 325 973	9 918 284
14	298	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	4 976 709	246 189	44 676 077	-2 292 674	46 968 751	2 628 522
15	295	АТ "ІНГ Банк Україна"	3 115 128	2 885	32 493 277	-5 787	32 499 064	0
16	153	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1 103 145	0	13 609 144	-204 637	13 813 781	2 849 998
17	407	АТ "Дойче Банк ДБУ"	603 674	5 481	10 880 723	-82 769	10 963 492	992 914
18	251	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	675 775	61 974	9 368 651	-274 717	9 643 368	782 247
19	455	АТ "СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	664 119	1 135	9 169 727	-14 500	9 184 227	741 648
20	331	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	285 525	736	2 518 360	-7 461	2 525 820	263 838

Додаток В

Фінансові показники діяльності (Власний капітал банків України)

За даними статистичної звітності з файла А4Х "Дані про коригуючі обороти за результатами звітного періоду, року та залишки на рахунках"

За всіма валютами

тис грн

№ з/п	NKB	Банк	Капітал							
			Статутний капітал	Емісійні різниці	Незареєстрований статутний капітал	Інший додатковий капітал	Резервні та інші фонди банку	Резерви переоцінки	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Усього власного капіталу
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Банки з державною часткою										
1	46	АТ КБ "ПриватБанк"	206 059 744	22 690	0	0	16 853 715	16 212 734	-119 988 676	119 160 207
2	6	АТ "Ощадбанк"	49 472 840	0	0	0	1 235 935	2 109 277	-8 217 605	44 600 447
3	2	АТ "Укресімбанк"	45 570 041	0	0	0	0	1 828 790	-29 525 348	17 873 484
4	274	АБ "УКРГАЗБАНК"	13 318 561	135 942	0	-627 037	1 503 066	2 691 481	2 744 001	19 766 014
5	272	АТ "СЕНС БАНК"	28 726 248	2 367 571	0	0	1 868 398	636 349	-20 081 994	13 516 572
6	381	АТ "МОТОР-БАНК"	200 000	39 012	0	0	8 793	0	-43 054	204 750
7	290	АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	338 100	17 924	0	0	15 059	2 659	-243 703	130 038
		Усього по банках з державною часткою	343 685 533	2 583 139	0	-627 037	21 484 966	23 481 290	-175 356 380	215 251 512
Банки іноземних банківських груп										
8	36	АТ "Райффайзен Банк"	6 154 516	3 033 598	0	0	11 735 153	3 338 869	11 919 739	36 181 875
9	136	АТ "УКРСІББАНК"	5 069 262	811 229	0	0	7 936 985	6 346	11 651 592	25 475 413
10	296	АТ "ОТП БАНК"	6 186 023	405 075	0	0	1 482 100	578 449	15 881 585	24 513 232
11	171	АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	1 222 929	0	0	0	9 295 503	205 011	6 087 521	16 810 964
12	297	АТ "СПІБАНК"	200 000	253 091	0	1 875	592 725	509 849	14 602 892	16 160 432
13	88	АТ "КРЕДОБАНК"	2 248 969	38	0	0	3 788 588	863 082	1 104 406	8 005 084
14	298	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	1 921 267	642 452	0	0	2 296 655	1 102	839 808	5 701 283
15	295	АТ "ІНГ Банк Україна"	731 298	46 278	0	0	1 048 629	0	4 564 665	6 390 870
16	153	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1 254 155	5 425 321	0	0	1 332	382 983	-5 050 470	2 013 321
17	407	АТ "Дойче Банк ДБУ"	301 839	0	0	0	45 887	84 692	577 882	1 010 300
18	251	АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	2 531 347	0	0	0	79 681	14 044	-1 951 397	673 675
19	455	АТ "СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	300 000	0	0	-98	48 054	0	1 052 351	1 400 306
20	331	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	364 410	2 902	4 086	0	47 309	-1	79 477	498 183
21	329	АТ "НЕКСЕНТ БАНК"	252 500	0	0	0	42 106	13 557	160 957	469 119
		Усього по банках іноземних банківських	28 738 515	10 619 984	4 086	1 777	38 440 707	5 997 982	61 501 007	145 304 059
Банки з приватним капіталом										
22	115	АТ "ПУМБ"	4 780 595	101 660	0	0	3 304 801	2 324 036	16 133 566	26 644 658
23	242	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	4 202 672	1 912 465	0	0	8 298 278	939 479	5 100 611	20 453 504
24	106	Акціонерний банк "Південний"	2 047 960	335 564	0	0	888 605	467 624	5 448 942	9 188 696
25	62	АТ "ТАСКОМБАНК"	1 960 100	42 011	0	0	1 031 797	351 994	1 141 854	4 527 757
26	96	АТ "А - БАНК"	2 115 686	41	0	165 000	247 308	108 076	2 348 729	4 984 840
27	305	АТ "ВСТ БАНК"	1 517 172	0	0	-860	91 627	157 509	908 915	2 674 362
28	105	ПАТ "МТБ БАНК"	635 000	68 749	0	0	715 728	117 076	334 448	1 871 001
29	270	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНПРО"	3 586 561	17 469	0	0	93 210	405 462	-1 471 762	2 630 941
30	392	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	284 540	0	0	0	151 932	35 658	370 756	842 886
31	91	АТ АКБ "Львів"	950 101	1 661	0	22 184	62 980	80 753	390 121	1 507 801
32	29	АТ "БАНК АЛБЯНС"	804 800	0	0	0	243 654	0	12 208	1 060 662
33	386	АТ "КБ "ГЛОБУС"	300 000	0	0	180 800	243 063	0	176 954	900 817

Додаток Г

Показники про фінансові результати банків України									
За даними статистичної звітності з файла А4Х "Дані про коригуючі обороти за результатами звітного періоду, року та залишки на рахунках"									
За всіма валютами									
01.10.2025									
Фінансові результати									
№ з/п	NKB	Банк	Процентні доходи	Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	Всього витрат	Прибуток/(збиток) до оподаткування	Витрати на податок на прибуток	Прибуток/(збиток) після оподаткування
1	2	3	4	12	15	38	39	40	41
Банки з державною часткою									
1	46	АТ КБ "ПриватБанк"	66 089 136	57 967 462	20 700 256	22 789 229	66 965 801	16 331 311	50 634 490
2	6	АТ "Ощадбанк"	39 910 115	23 013 182	5 811 029	12 897 172	16 895 080	3 013 150	13 881 930
3	2	АТ "Укрексімбанк"	18 933 270	6 824 762	977 887	3 133 183	6 959 712	83	6 959 629
4	274	АБ "УКРГАЗБАНК"	16 115 073	8 106 548	1 167 634	4 981 447	5 043 202	1 144 007	3 899 195
5	272	АТ "СЕНС БАНК"	12 136 921	5 810 776	1 526 490	5 956 594	2 675 732	31 590	2 644 141
6	381	АТ "МОТОР-БАНК"	51 087	36 976	27 085	77 372	-410	536	-946
7	290	АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	22 955	14 879	12 922	73 093	-43 978	0	-43 978
Усього по банках з державною часткою			153 258 556	101 774 586	30 223 303	49 908 091	98 495 139	20 520 678	77 974 461
Банки іноземних банківських груп									
8	36	АТ "Райффайзен Банк"	17 541 455	14 066 655	2 337 972	7 704 309	9 851 076	2 519 879	7 331 198
9	136	АТ "УКРСИББАНК"	11 070 227	9 369 087	1 171 868	6 257 681	5 493 584	1 387 896	4 105 687
10	296	АТ "ОТП БАНК"	10 489 255	7 406 589	815 697	3 376 399	5 207 907	1 304 458	3 903 449
11	171	АТ "КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК"	8 262 851	5 811 789	558 864	1 931 348	4 845 732	1 212 779	3 632 953
12	297	АТ "СПББАНК"	6 760 879	4 166 641	117 525	1 085 396	4 241 833	1 060 656	3 181 177
13	88	АТ "КРЕДОБАНК"	4 983 130	2 858 022	309 892	2 077 088	1 485 265	380 859	1 104 406
14	298	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	3 421 002	1 860 102	204 507	1 017 547	1 139 005	299 197	839 808
15	295	АТ "ІНГ Банк Україна"	1 863 422	741 675	66 682	508 812	781 312	195 405	585 907
16	153	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	995 458	537 051	102 387	687 242	-11 137	701	-11 838
17	407	АТ "Дойче Банк ДБУ"	997 368	468 841	9 239	213 974	277 027	80 597	196 431
18	251	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	786 696	333 202	61 366	402 007	7 909	1 977	5 932
19	455	АТ "СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	806 237	378 488	13 325	127 899	254 042	63 877	190 165
20	331	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	223 308	107 700	26 166	118 925	30 965	7 741	23 224
21	329	АТ "НЕКСЕНТ БАНК"	111 162	65 284	817	55 299	11 804	0	11 804
Усього по банках іноземних банківських груп			68 312 450	48 171 127	5 796 310	25 563 905	33 616 325	8 516 022	25 100 302
Банки з приватним капіталом									
22	115	АТ "ПУМБ"	19 884 194	12 539 229	2 279 145	9 800 720	6 389 610	1 597 402	4 792 207
23	242	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	17 865 783	14 588 016	1 153 761	11 652 874	6 826 397	1 725 787	5 100 611
24	106	Акціонерний банк "Південний"	4 974 161	2 698 248	807 825	1 768 106	2 815 777	704 016	2 111 760
25	62	АТ "ТАСКОМБАНК"	5 097 105	2 456 133	292 379	2 257 787	982 098	251 942	730 156
26	96	АТ "А - БАНК"	6 357 832	4 310 396	949 476	4 083 117	1 637 856	419 322	1 218 534
27	305	АТ "ВСТ БАНК"	2 999 388	1 539 286	443 712	1 620 771	595 537	152 964	442 574
28	105	ПАТ "МТБ БАНК"	2 071 205	857 849	433 495	991 482	478 720	145 196	333 524
29	270	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	2 488 535	1 077 866	68 130	1 433 370	279 176	83 521	195 655
30	392	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	1 575 505	542 811	615 281	1 333 644	295 199	74 647	220 552
31	91	АТ АКБ "Львів"	1 679 614	775 722	116 905	627 687	315 384	80 365	235 019

Додаток Д

Частка непрацюючих кредитів (NPL) ба %									
№	NKB	Назва Банку	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.02.2025	01.03.2025
1	46	АТ КБ "ПриватБанк"	74,0%	69,9%	69,2%	63,0%	55,1%	52,8%	52,8%
2	2	АТ "Укресімбанк"	53,9%	31,2%	43,3%	43,8%	35,0%	38,5%	38,2%
3	36	АТ "Райффайзен Банк"	3,2%	2,2%	12,8%	15,3%	9,8%	10,5%	10,7%
4	62	АТ "ТАСКОМБАНК"	11,1%	6,2%	24,3%	23,0%	21,2%	19,1%	18,6%
5	6	АТ "Ощадбанк"	47,6%	33,1%	46,4%	46,0%	37,7%	40,2%	40,6%
6	29	АТ "БАНК АЛЬЯНС"	0,7%	7,1%	17,0%	24,2%	47,0%	46,7%	45,0%
7	43	АТ "АЛЬТБАНК"	0,1%	3,6%	2,8%	10,4%	2,3%	2,2%	2,1%
8	49	Полікомбанк	27,6%	10,5%	11,5%	20,3%	23,7%	25,3%	26,0%
9	72	ПрАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	0,1%	4,0%	2,9%	29,4%	16,4%	11,9%	18,7%
10	88	АТ "КРЕДОБАНК"	9,2%	6,1%	23,8%	17,5%	13,1%	13,2%	13,0%
11	91	АТ АКБ "Львів"	21,3%	6,1%	8,1%	7,8%	6,0%	6,4%	6,2%
12	95	АТ "ОКСІ БАНК"	20,2%	26,9%	42,3%	10,0%	7,8%	13,8%	13,5%
13	96	АТ "А - БАНК"	14,2%	9,9%	39,0%	17,5%	9,3%	8,3%	6,6%
14	101	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	12,2%	13,5%	29,8%	44,0%	45,7%	76,4%	76,5%
15	105	ПАТ "МТБ БАНК"	6,9%	7,3%	19,1%	23,0%	18,9%	1,9%	14,3%
16	106	Акціонерний банк "Південний"	6,5%	2,4%	14,8%	14,5%	4,5%	5,2%	4,6%
17	113	АТ "Полтава-банк"	21,6%	10,5%	11,7%	33,1%	41,0%	21,3%	21,8%
18	115	АТ "ПУМБ"	10,8%	7,1%	24,4%	11,6%	9,4%	10,2%	6,6%
19	123	АТ "БАНК "ГРАНТ"	4,6%	6,3%	34,1%	40,5%	62,6%	61,2%	61,3%
20	128	АТ "СКАЙ БАНК"	15,8%	3,3%	12,8%	4,9%	3,8%	3,6%	3,6%
21	129	АТ "БТА БАНК"	61,5%	22,3%	18,9%	20,0%	25,7%	26,4%	27,1%
22	133	АТ "АСВІО БАНК"	19,9%	4,1%	21,3%	19,0%	7,6%	5,0%	6,4%
23	136	АТ "УКРСИББАНК"	5,4%	1,7%	14,8%	19,1%	12,5%	13,0%	11,5%
24	142	АТ "Ідея Банк"	37,8%	40,3%	64,0%	50,2%	42,4%	42,7%	42,2%
25	146	АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	17,3%	7,5%	14,7%	11,4%	19,7%	19,1%	19,0%
26	153	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1,5%	0,8%	9,3%	14,8%	13,7%	13,8%	13,8%
27	171	АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	2,0%	1,8%	13,9%	14,2%	11,6%	11,5%	10,4%
28	205	АТ "МетаБанк"	5,3%	2,6%	12,3%	50,4%	59,1%	59,2%	59,4%
29	231	АТ "ЮНЕКС БАНК"	40,0%	12,5%	11,3%	19,4%	14,7%	15,5%	14,5%
30	240	АТ "КІБ"	15,5%	15,2%	17,5%	23,2%	22,2%	23,0%	20,9%
31	242	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	17,4%	8,6%	14,3%	5,3%	4,3%	4,2%	3,8%
32	251	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	1,4%	3,5%	4,5%	6,8%	8,8%	10,1%	10,1%

Додаток Е

Частка непрацюючих кредитів (NPL) у розрізі груп банків
%

Дата	Всього	Банки з державною часткою	Приватбанк	Банки з приватним капіталом	Банки іноземних банківських груп
01.04.2022	27,2%	25,0%	69,3%	11,1%	3,1%
01.05.2022	27,5%	25,5%	68,1%	11,6%	3,4%
01.06.2022	27,8%	26,2%	66,3%	12,3%	3,7%
01.07.2022	29,8%	28,5%	66,5%	13,5%	7,3%
01.08.2022	30,1%	28,3%	67,1%	14,6%	8,7%
01.09.2022	30,8%	29,5%	67,3%	14,9%	9,4%
01.10.2022	33,7%	31,7%	70,0%	19,2%	11,1%
01.11.2022	35,6%	35,1%	70,7%	20,5%	12,4%
01.12.2022	36,8%	36,5%	70,6%	22,0%	13,6%
01.01.2023	38,1%	39,6%	69,2%	23,6%	15,0%
01.02.2023	38,2%	39,7%	67,5%	23,7%	15,5%
01.03.2023	38,5%	40,1%	67,5%	23,7%	15,8%
01.04.2023	38,8%	41,1%	67,5%	22,4%	16,1%
01.05.2023	39,3%	41,8%	67,1%	22,4%	16,7%
01.06.2023	39,1%	41,2%	66,5%	22,1%	17,1%
01.07.2023	38,9%	41,4%	65,5%	20,9%	17,3%
01.08.2023	39,3%	42,3%	64,5%	21,1%	17,6%
01.09.2023	38,5%	41,9%	63,4%	20,0%	16,7%
01.10.2023	37,9%	41,8%	61,9%	18,8%	16,2%
01.11.2023	37,7%	41,5%	61,5%	18,9%	16,5%
01.12.2023	37,0%	40,3%	60,8%	18,4%	16,7%
01.01.2024	37,3%	42,4%	63,0%	15,9%	15,9%
01.02.2024	36,7%	41,7%	60,0%	15,8%	16,0%
01.03.2024	36,6%	41,6%	60,1%	15,8%	15,6%
01.04.2024	36,1%	41,2%	61,0%	14,5%	15,3%
01.05.2024	35,5%	41,0%	58,7%	14,5%	15,0%
01.06.2024	35,0%	40,9%	57,5%	13,9%	14,6%

Додаток Ж

Фінансові показники діяльності (Власний капітал банків України)										
За даними статистичної звітності з файла А4Х "Дані про коригуючі обороти за результатами звітного періоду, року та залишки на рахунках"										
За всіма валютами										
тис. грн										
№ з/п	НКВ	Банк	Капітал							
			Статутний капітал	Емісійні різниці	Незарєєстрований статутний капітал	Інший додатковий капітал	Резервні та інші фонди банку	Резерви переоцінки	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Усього власного капіталу
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Банки з державною часткою										
1	46	АТ КБ "ПриватБанк"	206 059 744	22 690	0	0	14 846 672	14 732 494	-136 517 747	99 143 853
2	6	АТ "Ощадбанк"	49 472 840	0	0	0	841 277	2 488 960	-18 192 196	34 610 880
3	2	АТ "Укресімбанк"	45 570 041	0	0	0	0	2 298 532	-36 498 894	11 369 680
4	274	АБ "УКРГАЗБАНК"	13 318 561	135 942	0	-627 037	1 161 419	2 583 777	-362 773	16 209 889
5	272	АТ "СЕНС БАНК"	28 726 248	2 367 571	0	0	1 868 398	655 465	-22 726 136	10 891 546
6	381	АТ "МОТОР-БАНК"	200 000	39 012	0	0	8 793	0	-42 108	205 696
7	290	АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	338 100	17 924	0	0	15 059	2 659	-199 726	174 016
		Усього по банках з державною часткою	343 685 533	2 583 139	0	-627 037	18 741 617	22 761 887	-214 539 579	172 605 560
Банки іноземних банківських груп										
8	36	АТ "Райффайзен Банк"	6 154 516	3 033 598	0	0	9 597 315	2 504 572	6 697 742	27 987 742
9	136	АТ "УКРСИББАНК"	5 069 262	811 229	0	0	3 658 499	6 357	11 824 379	21 369 725
10	171	АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	1 222 929	0	0	0	7 659 123	212 963	4 090 949	13 185 964
11	296	АТ "ОТП БАНК"	6 186 023	405 075	0	0	1 276 096	577 938	12 164 140	20 609 273
12	297	АТ "СПББАНК"	200 000	253 091	0	1 875	592 725	334 292	11 421 715	12 803 698
13	88	АТ "КРЕДОБАНК"	2 248 969	38	0	0	2 848 725	1 081 800	939 864	7 119 395
14	298	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	1 571 978	114 845	876 896	0	1 400 407	781	896 248	4 861 155
15	295	АТ "ІНГ Банк Україна"	731 298	46 278	0	0	1 017 037	0	4 010 350	5 804 963
16	153	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1 254 155	5 425 321	0	0	1 332	365 632	-5 038 645	2 007 795
17	455	АТ "СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	300 000	0	0	-98	38 662	0	871 578	1 210 142
18	251	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	2 531 347	0	0	0	79 123	14 121	-1 956 770	667 820
19	407	АТ "Дойче Банк ДБУ"	301 839	0	0	0	41 611	46 410	385 727	775 587
20	331	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	364 410	2 902	4 086	0	46 643	-11	56 919	474 949
21	329	АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	252 500	0	0	0	39 731	6 835	151 528	450 594
		Усього по банках іноземних банківських груп	28 389 226	10 092 377	880 982	1 777	28 297 026	5 151 690	46 515 722	119 328 803
Банки з приватним капіталом										
22	115	АТ "ПУМБ"	4 780 595	101 660	0	0	3 107 683	2 664 158	11 538 477	22 192 573
23	242	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	4 202 672	1 912 465	0	0	4 611 711	937 643	3 686 567	15 351 058
24	106	Акціонерний банк "Південний"	2 047 960	335 564	0	0	803 605	452 954	3 400 289	7 040 373
25	62	АТ "ТАСКОМБАНК"	1 960 100	42 011	0	0	1 031 797	428 701	411 696	3 874 307
26	96	АТ "А - БАНК"	2 115 686	41	0	165 000	206 282	103 382	1 170 603	3 760 993
27	305	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	1 517 172	0	0	-860	78 884	62 611	479 084	2 136 891
28	270	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	3 586 561	17 469	0	0	75 711	452 793	-1 649 918	2 482 616
29	105	ПАТ "ІТЕ БАНК"	635 000	68 749	0	0	322 406	127 736	393 324	1 547 215
30	392	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	284 540	0	0	0	151 932	172 941	150 204	759 618
31	386	АТ "КБ "ГЛОБУС"	300 000	0	0	110 500	206 090	0	107 567	724 157
32	91	АТ АКБ "Львів"	708 405	1 661	241 696	22 184	55 266	82 320	160 830	1 272 363
33	29	АТ "БАНК АЛЬЯНС"	457 280	0	347 520	0	242 736	0	55 677	1 103 213

Додаток К

Фінансові показники діяльності (Власний капітал банків України)

За даними статистичної звітності з файла А4Х "Дані про коригуючі обороти за результатами звітного періоду, року та залишки на рахунках"

За всіма валютами

тис. грн

№ з/п	НКВ	Банк	Капітал							
			Статутний капітал	Емісійні різниці	Незарєєстрований статутний капітал	Інший додатковий капітал	Резервні та інші фонди банку	Резерви переоцінки	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Усього власного капіталу
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
01.01.2024										
Банки з державною часткою										
1	46	АТ КБ "ПриватБанк"	206 059 744	22 690	0	0	12 958 438	10 432 374	-144 628 594	84 844 652
2	6	АТ "Ощадбанк"	49 472 840	0	0	0	506 325	3 134 312	-24 404 609	28 708 868
3	2	АТ "Укресімбанк"	45 570 041	0	0	0	0	1 216 030	-39 414 634	7 371 438
4	274	АБ "УКРГАЗБАНК"	13 318 561	135 942	0	-627 037	967 777	1 053 010	-3 602 601	11 245 651
5	272	АТ "СЕНС БАНК"	28 726 248	2 367 571	0	0	1 868 398	612 092	-24 487 888	9 086 421
		Усього по банках з державною часткою	343 147 433	2 526 203	0	-627 037	16 300 938	16 447 818	-236 538 325	141 257 030
Банки іноземних банківських груп										
6	36	АТ "Райффайзен Банк"	6 154 516	3 033 598	0	0	7 148 672	658 168	4 839 616	21 834 570
7	136	АТ "УКРСИББАНК"	5 069 262	811 229	0	0	3 658 499	6 366	7 779 057	17 324 412
8	171	АТ "КРЕДИ АГРИКОЛЬ БАНК"	1 222 929	0	0	0	4 866 090	99 227	2 793 034	8 981 278
9	296	АТ "ОТП БАНК"	6 186 023	405 075	0	0	1 090 481	506 897	7 630 546	15 819 021
10	297	АТ "СПББАНК"	200 000	253 091	0	1 875	592 725	337 442	8 069 632	9 454 765
11	88	АТ "КРЕДОБАНК"	2 248 969	38	0	0	1 627 010	770 949	1 221 715	5 868 681
12	298	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	1 571 978	114 845	0	0	551 841	0	848 565	3 087 230
13	295	АТ "ІНГ Банк Україна"	731 298	46 278	0	0	1 017 037	0	3 378 502	5 173 115
14	153	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	979 090	4 600 449	0	0	1 332	311 904	-4 840 691	1 052 084
15	251	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	2 531 347	0	0	0	72 205	11 849	-1 955 668	659 733
16	455	АТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	300 000	0	0	-98	29 351	0	693 059	1 022 312
17	407	АТ "Дойче Банк ДБУ"	301 839	0	0	0	35 426	21 075	306 388	664 728
18	331	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	364 410	2 902	4 086	0	46 103	-54	44 146	461 593
19	329	АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	252 500	0	0	0	37 060	3 630	106 713	399 903
		Усього по банках іноземних банківських груп	28 114 161	9 267 506	4 086	1 777	20 773 832	2 727 452	30 914 612	91 803 426
Банки з приватним капіталом										
20	115	АТ "ПУМБ"	4 780 595	101 680	0	0	2 909 909	1 810 573	7 787 034	17 389 772
21	242	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК" *	4 202 672	1 912 465	0	0	2 814 473	844 592	1 797 238	11 571 440
22	106	Акціонерний банк "Південний"	2 047 960	335 564	0	0	753 605	405 836	1 766 691	5 309 657
23	62	АТ "ТАСКОМБАНК"	1 960 100	42 011	0	0	331 797	312 394	840 755	3 487 058
24	305	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	1 517 172	0	0	-860	67 083	51 286	236 035	1 870 715
25	96	АТ "А - БАНК"	1 514 505	41	0	165 000	172 107	75 007	978 256	2 904 915
26	270	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	3 586 561	17 469	0	0	61 429	240 386	-1 810 628	2 095 218
27	392	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	284 540	0	0	0	103 048	14 493	48 884	450 965
28	105	ПАТ "МТБ БАНК"	635 000	68 749	0	0	290 877	64 193	31 531	1 090 350
29	386	АТ "КБ ГЛОБУС"	300 000	0	0	110 500	166 247	0	110 436	687 184
30	29	АТ "БАНК АЛЬЯНС"	457 280	0	0	0	64 931	0	562 646	1 084 857
31	389	АТ "МБ"	387 866	0	0	0	24 609	3 545	41 200	457 219
32	91	АТ АКБ "Львів"	708 405	1 661	0	22 184	22 378	84 677	35 960	875 266
33	142	АТ "Ідея Банк"	323 073	196 642	0	0	266 962	25 140	514 207	1 326 023
34	240	АТ "КОМІНБАНК"	215 748	0	0	-117	414 517	36 871	3 439	670 458
35	286	АТ "АБ "РАДАБАНК"	301 000	0	0	-329	29 401	0	174 592	504 664
36	288	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	510 393	0	0	190 000	4 183	68 613	179 828	953 017